Нау. б-ка Респ. Ингушетия

Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 13 март 1958 шу
№ 21 (2187)
Мах 20 кеп.

Новкъостий харжархой! 16-ча марта цхьанне санна массане а кхадж тоссаргба вай коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта!

Колхозий а берригача мехка а боахам дIахо лакхбарна де дезар

Ткъаьитт шу хьалхагIа вIашагIйохка йолаьча МТС-аша колхозий болх тоабара, боахам лакхбара хьакъехьа шоашта хьалхашка лаьтта декхараш доккхийча толамашца кхоачашдаьд. Цу хана, 1928-шера, вай мехка 25 миллион ахархой кагий боахамаш хиннад. Партеси Советски Iаьдалои, беднякийи середнякийи боахамашта новкъостал а деш, юрта боахам тоабе лаьрхIача, из тоабала безача тайпара тоалуш хиннабац, хIана аьлча кагийча боахамашта юкъе техникан говзал а агрономически гIулакхаш а дахьа йиш ца хиннадаь.

Коммунистически партен хьехамца, къахьега ахархой колхозашка вIашагIакхийтар. Советски пачхьалкхено МТС-аш а яхка тракторашца, комбайнащца, кхыйолча юртбоахама эшача машинащца, агрономий говзалца колхозашта хьалхле а лелаеш юрта боахам социализме бигар, цу гIулакхо ахархой къахьегам буаш хинна кулакаш а дIабаьхар.

МТС-аш, тIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш царга тайп-тайпара юртбоахаман машинаш нонагIа хулаш, трактористаш, комбайнераш, механикаш, агрономаш, кхыбола юртбоахаман говзанчаш шоашта а колхозашта а кийчбеш, шоай а колхозий а боахамаш чIоагIдеш тоадеш хьаьхкай.

1932 шера 2446 МТС хиннаяле, 1941 шера 7 эзарнел совгIа хиннай, 1957 шера 8 эзар гаргга хиннай. Цунга хьежжа айденнад МТС-ашкарча машиний дукхал а. ХIанз МТС-ашка цхьа миллиони 700 эзари гаргга трактор я, бIаьш эзараш комбайнаш, иштта дукха кхыйола юртбоахаман машинаш я.

Иштта тоалуш хьаяьхкай колхозаш а. Коммунистически партес баьча балхо чIоагIа тоабаьб берригa юртбоахам, къаьстта колхозий бар а тоабеш. Хьалха эсалеи мелеи боахамаш а долаш 250 эзар колхоз хиннаяле, хIанз 7 8 эзар доккхий боахамаш а дукха руцкъа а долаш йIаьхий йоккха колхозаш я. Цу колхозий екъаш йоаца фонд бIаь миллиард я. Хьалха юртбоахама техникан а лаьттанцарча балха а говзанчаш кIезига хиннабале, хIанз трактористаш, комбайнераш, шофераш, механикаш, агрономаш, кхыбола юртбоахаман техникан а лаьттанцарча балхий а говзанчаш кхоачам болаш ба колхозашка. Царна кхы эше дIабала йиш йолаш МТС-аш а я.

Цу дерригнеша йоах хьалха зIамига, эсала, мела боахамаш долаш руцкъан низ, тайп-тайпара юртбоахаман говзанчаш кIезига хилар бахьан долаш, трактораш, комбайнаш, кхы юртбоахаман балха эшаш йола машинаш МТС-ашкара ахчах хьа а ийца, уж лелае низбоацаш колхозаш хиннаяле, хIанз ахча а, руцкъа а, доккхий низбола боахамаш а, тайп-тайпара говзанчаш а болаш я колхозаш. Цудухьа царга МТС-ашкара шоашта мельэшаш йола машинаш хьаэца а уж лелае а, шоай боахам дуккха а сихагIеи дикагIеи тоабе а лакхбе а йиш а я.

Цу дерригача гIулакхий а цхьан лаьттан тIа, МТС-и колхози, ши да хулчул цхьа да хилар бакъахьа долга а лорхIам а баь, 1958 шера 25—26-ча феврале ССКП ЦК Пленумо «Колхозни строй дIахо дегIаярахи МТС-аш эргаяхарахи» Н. С. Хрущевс яьча докладах соцам бир.

Цу соцамо а цу хьакъехьа дерригача советски халкъа дувцеи СССР-а Лакхехьарча Совета сессе доклад еи нов. Н. С. Хрущевс яздаьча тезисаша а йоах, хIанз МТС-аш эргаяха ха хьакхаьчай. МТС-аш колхозашта эшаш йола юртбоахаман техника царга дIаехкача, дукхагIа йолча колхозий из дIаэца, лелае низ ба, цар боахам а, берригача мехка боахам а, дуккха а сихагIа тоа а лургба коммунизме а гIоргба.

Н. С. Хрущева тезисаш колхозашка, МТС-ашка, берригача мехка халкъо дувцарга ладийгIача ховш да, цу гIулакха берригa советски нах чIоагIа раьза хилар, хIана аьлча, хIанз цхьайолча моттигашка МТС-аша колхозий боахам тоабалар юхадетт, цхьан лаьтта хьалхле лелаеш колхози МТС-и ши организаци хиларца.

Цхьабакъда из болх чIоагIа хьаькъалца чакхбаккха безаш ба. Цхьайолча колхозий шоашта эша техника дIаэца а из лелае а низ хургбац, цу колхозашта МТС-аш йита еза. Техника дIаэца а лелае а низболаш йолча колхозашка МТС-ий техника дIайохка еза.

Техника дIа а ехка МТС-аш дIаяьхача моттигашка, колхозий чоалхане машинаш тоае, царна эшаш йола машинаш, запчастеш, удобренеш, кхыдар царга дохка, балха кхы эша технически новкъостал де ремонтно-технически станцеш яхка еза.

Ремонтно-технически станцешта эшаш йола технически кадраш юхе а йита, сов йола технически кадраш а, лаьттанцарча балха кадраш а колхозашта дIаяла еза. Колхозашкара болх хIанз чIоагIа чоалхане хургба. Цудухьа чIоагIа уйла а яь, колхозашта а, цар бригадашта а, мастерскешта а керте дика балха опыт йолаш, болх дика ховш бола нах оттабе беза.

Укх деношка Нохч-ГIалгIай ССКП обкомо райкомий секретарийи, райисполкомий председателийи, МТС-ий директорийи, колхозий председателийи совещани яьй ССКП ЦК Пленумо «Колхозий строй дIахо дегIаярахи МТС-аш эргаяхарахи» баь соцам бувцаш. Совещане цу соцама гIулакха доклад йир Нохч-ГIалгIай ССКП обкома хьалхарча секретара нов. Яковлевс. Совещане къамаьлаш дьраша белгалдаьккхар из соцам а, нов. Хрущевс язъяь тезисаш а, ханнахьеи бакъахьеи хилар.

Цул совгIа совещане дийцар нов. Хрущевс язъяь тезисаш ювцаш а, ССКП ЦК Пленумо баь соцам кхоачашбеш а, Нохч-ГIалгIай республикерча райкомаша, райисполкомаша, МТС-аша, колхозаша, коммунисташа, комсомольцаша, советски а профсоюзи а болхлоша бе безаш бола болх.

Цу совещане дийцар укх газета тIа да.

Агитаторий болх дика лел

МагIалбика районе СоагIапчерча агитколлективо шийна юкъе боалабаьб: СогIапчара берригa коммунисташ, комсомольцаш, юртара хьехархой. ХIара агитаторас ший участке бахача наха юкъе кандидатий биографеш еш, политически кхетама беседаш ю.

Къаьстта, наха юкъе агитационни болх дика лелабеш, шоашкара гIулакх политически лоархIаме долга ховш ба агитатораш: Алексеев, Гладких, Барахоева, Дзайтов кхыбараш.

ХОРЖАМИЙ СИЙНА

Хоржамашта хьалхара декхараш кхоачашду

ССКП ЦК-н февральски Пленума соцамманна а колхозни строй дегIаяхари МТС-ш эргаяхарахи СССР-а Лакхехьарча Совета сессе нов. Хрущевс ергйолча доклада тезисашта а жоп луш, СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамашта сийленца духьал яха № 1 йолча Шурий совхоза коллективо 16-гIа март тIаккхоачаш доахангара шура яккхар — 30 процент дегIадоаладе, 1958 шера хьалхарча квартала паччахьалкхенна дулх дIадалар план кхоачашъе аьнна лакхара социалистически декхараш тIаийцар.

Уж шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачащдар духьа социалистически яхье эттар совхоза хьайбашлеладархой.

Совхоза партийни организаце гучахьарча партийни собране дийца а дийца, болхлой совещани а яь, хIара доаркан, бригада, скотника 5 ден а бетта а бола социалистически яхьа лоархIам гойташ бюллетенеш арахецилга вIашагIделлар. Цул совгIа шура яккхара доккхий хьокхамаш даьхача доаркашта карара каралущ йола вымпели цIе байракхи лулга чIоагIдир.

Укх шера январи феврали бетташка доахангара шура яккхар — 28 проценти, паччахьалкхенна шура дIаялар — 29 проценти дегIадоаладаьд. Паччахьалкхенна дулх дIадалара 1958 шера хьалхарча квартала план — 5-ча марта кхоачашъяьй совхозо.

СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна тIаийца декхараш кхоачащдеш хьалха латт доаркаш: Давицкая, Водолазова, шура яккхара рекорд яьккха йола Селеверстова Ольга, телятница — Жукова, свинарка — Чикильдина кхыбараш а.

Ший балха темпаш дегIакхувлаш, ше тIаийца декхараш кхоачащдеш къахьегаш я совхоза коллектив.

ВОЛКОВ,
№ 1 йолча шурий совхоза партбюрон секретарь.

Шин бетта план тIеххоачашъяьй

Грознерча 11-ча августа цIерагIча типографен коллективо шин бетта план тIеххоачашъяьй.

СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш хулча дерригача адамий дезача ден сийна типографен коллективо лакхара социалистически декхараш тIаийцар:

Из сийлахь деза ди дикача балхашца белгал даккха, 1958 шера хьалхарча квартала план 102 процент кхоачашъе, ший ханнахьа а геттара дика а чакхдаккха хоржамашта хьалхара документаци елгеи, юххьерча дешара школенна даь нохчий метталара учебника, нохчий меттела «Наьн мотт» яха книжка а арахецалгеи, гIалат доацаш а дика а книжкаш арахеца аьнна.

Хоржамий сийна ше тIаийдаь социалистически декхараш кхоачашде берригa ший низ тIабахийтаб типографен коллективо.

Коллективо шоай декхар ханал хьалха кхоачаш дерг хиларах теша мегаргва шин беттара балха план 103 процент кхоачашъярца.

Дукха ба типографе дика балхаш деш нах. Шоай план тIеххоачашъярца белгалбаьннаб наборни цехера н.н. В. Деточенкои, В. Адамови, переплетни цехера н.н. П. Фирсови, Л. Свиридоваи, А. Яицкаяи, линотипни цехера н.н. Е. Гридилеваи, В. Шельпяковаи иштта дуккха кхыбараш а. Царех хIаране балха нормаш 130—160 процент кхоачашъю.

Колелктиво хоржамий сийна шийна хьалха оттадаь декхараш сийленца кхоачаш дергда.

ЦУРОВ.

Фабрикас ший план кхоачашъю

Укх бетта 16 дийнахьа СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советашка хулача хоржамашта майоаггIара сийленца накъа яха 1958 шера 1 квартала план цхьа ди хьалхагIа кхоачашъе аьнна социалистически декхараш тIаийцад Грознерча № 2 йолча барзкъаш деча фабрикас. Из план цхьа ди хьалхагIа кхоачашъярца фабрико ши бIаь эзар сом мах бола продукци планал совгIа арахецаргья. Февраль бетта фабрикан коллективо производствон план ассортиментах майоаггIара йизза йолаш, 101,7 процент, къахьегама овсарле лакхъяра 110 процент кхоачашйир.

Фабрикан февралера шин тIехкхоачашъяь дикагIа бола болхлой ба:

НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта оттаяь нов. Ужахова Л. А. План 252 процент кхоачашъяь йола барзкъаш деча цеха моториска нов. Бицоева, 244 процент кхоачашъяь йола кулга говзалца болх бу нов. Козикова Н.

Фабрикас январь бетта баьча балха итогех дIа-юха телаш йола фабрикан байракх а ахчан преми а яьккхар нов. Никитина Л. бригадир йолча 3-гIча бригадо.

Хоржамий ден сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашде а дIа-юха телаш йола фабрикан байракх яккха а лоаттабеш бола къовсам дIахо хьош ба.

Н. АМПУКАЕВ.
№ 2 йолча госшвейфабрикан директор

16-гIа март тIакхоачаш

Грознера № 6-йолча хоржамий участкерча агитатораш дика кхоачашбу харжархошта юкъера кхетама болх.

Из болх дика лелабарца белгал баьннаб агитатораш нн. Кишкова, Лещенко, Емельянова.

Дукха ха йоацаш агитпункте йийшар «Вай харжара система-дунен тIа эггара демократически система я», «Масса болча харжархошка ССКП ЦК-с даь кхайкарал», «Цхьанне санна-массане а кхадж тоссарбгба вай коммунистийи партеобацарийи блокан кандидаташта тIехьа» — яха а иштта дуккха кхыйола лекцеш а.

Укх деношка цу агитпункте харжархой вIашагIкхийтар шоай депутатаца — новкъ. Кулешоваца. Боккхача безамца чакхъяьлар из сайре.

Депутата Кулешовас доклад йир. Из харжархошта баркал оалаш яр, шийх цар баьча тешамах. ДIахо ше къамаьл деш цо аьлар, шийна наха тIадилла дола гIулакх тешам болаш ший бола низ а уйла а тIа йоахийташ дIахьорг да аз аьнна.

Цул тIехьагIа художественни самодеятельностан концерт хилар цига.

ХАСМАГОМЕТОВ.

Харжархой шоаш депутаталла оттабаьча кандидатащца вIашагIкхетар

Горячеисточненски совхоза клубе дукха харжархой гулбелар. Уж гулбеннабар Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта кандидат волча Старо-Юртовски совхоза трактористаца Висит Рашидович Эльмурзаевца вIашагIкхета. Собрани хьайийлар совхоза директора нов. Иноземцовс. Дошлу цхьоалагIа отделенен управляющи волча нов. Закалиевна. Нов. Эльмурзаева В. Р. биографи ювцаш а цо даь балхаш дувцаш а къамаьл дир доверенни волча нов. Закалиевс. Харжархой шийх бенна тешам нов. Эльмурзаевс боабергбоацилгах теш тхо аьлар цо. Оаха наказ лу хьона тха Старо-Юртовски совхозе 7 класс йола школеи, тикеи, клуби хьалъяр а Грознера совхозе хьабоагIа никъ тобайтеи.

Къамаьл де дош лу вокхагIча зоотехниканна нов. Максименкона. Цо аьлар: — аз дехар ду тхоай коллектива цIерах депутаталла оттаваьча кандидатага нов. Эльмурзаевга Грознера автобус совхозе ухаргйолаш а юрта хий дулийташ а совхоза 2-ча отделене лорий пункт хилийтара а тхона новкъостал дарна. Къамаьлаш даьча новкъосташа аьлар вIашагIакхийттарашка, 16-ча марта массане хоржамий участке а баьхка кхадж тассара тIахьех оаха аьнна.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча нов. Эльмурзаевс аьлар: чIоагIа баркал оал аз сайх иштта тешам а хеташ Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат се оттаваьча харжархошта. Сай низи хьакъали ца кходеш харжархоша сайгара дийхар кхоачашдарна болх бергба аз. Кандидатаца харжархой вIашагIа кхетар чIоагIа дог айдаларца чакхдаьлар.

М. ЦУРОВ.

* * *

Собрани йолайялалсхьа дуккха хьалхагIа гулбелар нах, Толстово яхача юрта харжархой участке.

4 сахьат сайрийна даьлча совхоза рабочкома председатель волча нов. Федоровс хьайийлар собрани. Харжархой Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат вола нов. Михаил Прохорович Дроздовца вIашагIкхийтар. Дошлу доверенни волча шофера нов. Боталовна.

Нов. Дроздова биографи ювцаш, иштта кхы цо даь балхаш дувцаш къамаьл дир цо нохчий меттал, цо бувц Даьхенцара, Коммунистически партецара Советски халкъа безам, халкъа а Даьхенна а мутахьа волча тешамеча воIа Дроздов Михаил Прохоровича кхадж тассарна берригa харжархой тIа а хьех.

Иштта къамаьлаш дир хьехархо йолча нов. Дадаевас, совхоза харжархой цIерах тракторист волча нов. Сакаевс, парторганизацен Секретара нов. Ахметхановс, совхоза болхлочо Мальсаговс нормировщик волча Омаровс кхыбараша а. ВIашагIкхетача хиннараша М. П. Дроздовна шоай наказ делар.

Юххера къамаьл даьча нов. Дроздовс аьлар: дешащца дувцалургдоацаш чIоагIа баркал оал аз сайх иштта тешам а хеташ Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат се оттаваьча харжархошта. Сай мел бола низи хьакъали ца кходеш бакъбергба аз саих шун бенна тешам.

МУРАДОВ.

* * *

10-ча марта делкъал тIехьагIа 3 сахьат даьлча Малгобекски Культуран ЦIагIа № 410 йолча Ленински хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат оттаваьча нов. А. И. Яковлевца харжархой вIашагIкхийтар.

Къамаьл даьча доверенни йолча нов. М. Паука нов. Яковлева биографи а цун къахьегама никъ а бийцар, харжархой тIахьийхар хоржамаш хулча дийнахьа массане а нов. Яковлевна кхадж тассарна. Нов. Яковлевс шийх харжархой бенна тешам боабергбоацилгах дIатешабир нов. Паука.

Къамаьл даьча Назрановски района викалас нов. Волоховс вIашагIкхийттараш дIатешабир хоржамаш хулча дийнахьа Назрановски районе мел вола харжархо хоржамий участке а вена Коммунистически партен тешамерча воIа нов. Яковлевна кхадж тоссарг хиларах.

Малгобекерча № 6 йолча юкъерча школан хьехархочо нов. Умельчука, Кантышеверча юкъерча школан директора нов. Баркинхоевс, Назрановски совхоза комбайнера нов. Эльдиевс, Яндиевас, Вазиевс иштта кхычар шоаш даьча къамаьлащца депутаталла вахийта кандидат волча нов. Яковлевна наказ делар Назрановски а Малгобекски а районашка школаш, больницаш хьалъяра, юрташка электричество а газификаци а е, хица Iалашбелга тоаде аьнна.

Собрани йистейоалаш къамаьл дир СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла ваха кандидат волча нов. А. И. Яковлевс. Нов. Яковлевс харжархошта дег тIара баркал аьлар ше кандидат оттаварах. Харжархой тешам ца боабеш, ше кхо ца веш болх берг хиларах харжархой тешабир цо.

Нов. Яковлевс дийцар СССР-е дIадахача диъ шера хинна хувцамаши вай республикан промышленности, юрта боахами, культуреи дIахо дегIаяра перспективаши.

Собрани йистеьнначул тIехьагIа концерт хилар.

З. ДАУРБЕКОВ.

* * *

5-ча марта республикан М. Ю. Лермонтов цIерагIча театре, хоржархой шоай депутаталла оттаваьча кандидатаца вIашагIкхийтар. Театре вIашагIкхийтар района хоржархой а 548-ча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат вола новкъост Игорь Петрович Скулкови. Собрани хьайийлар райкома партен секретара нов. Филипповс.

Дошлу доверенни волча нов. Паука. Нов. Скулкова биографи ювцаш къамаьл дир цо. Цо бувц Даьхенцара, Коммунистически партецара советски халкъа безам, халкъа а Даьхенна а мутахьа волча тешамерча воIа Скулков Игорь Петровича кхадж тассарна берригa харжархой тIа а хьех.

Иштта къамаьлаш дир нн. Далаевас, Музаевас, Басхановс, Таловеровс иштта кхыбараша а. Къамаьлаш даьраша наказ делар нов. Скулковна. Къамаьл ду Скулковс. Са деза харжархой, — йоах нов. Скулковс.— Дег тIара баркал оал аз селла чIоагIа тешам бенна оаш со СССР-а Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаварах. Из тешам се член волча вай сийлен Коммунистически партех беннилга лоархI аз. Мукъа ба сона, практически сай балхаца, сай дерригa хьинари низи тIа а бахийта шун боккха тешам аз боаберг ца хиларах шо а шоана тарра Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхой а тешабе.

Собрани йистеьнчул тIехьагIа хоржархошта М. Ю. Лермонтова цIерагIа театрера артисташа «Сакъардам лохаш» яхаш цIи йола В. Розова комеди хьекхар.

* * *

№ 546 йолча МагIалбика хоржамий округера, СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат йолча Гогиева Iаддалмажита Эсетаца, Района Культуран ЦIагIа вIашагIкхийтар Назранера харжархой.

Гогиева Эсета биографи йийцар доверенни волча нов. Я. Н. Соколовс.

ВIашагIкхийттача къамаьл даьча: ССКП-н Нарзановски райкома хьалхарча секретара нов. Брызгалина, Назранерча юкъерча школан директора нов. Баркинхоевс кхыбараша харжархошкара дийхар, коммунистийи партибоацарийи блока кандидат йолча нов. Гогиева Iаддалмажита Эсета тIехь кхадж тассар. Харжархоша наказ делар депутаталла кандидат йолча Гогиева Эсетага.

Гогиева Iаддалмажита Эсета чIоагIа баркал а аьлар харжархошта, шийна тIадиллар кхоачашдерг хилар тешаме дош а делар.

* * *

№ 74 йолча Плиевски хоржамий округера Нохч-гIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидат йолча нов. Котикова Сипсой Маремаца вIашагIакхийтар Яндрера харжархой.

Яндрерча библиотекан заведующи а доверенни а волча нов. Султыговс Котикова Сипсой Марема биографи йийцар. Цул тIехьагIа къамаьл даьча харжархоша нн. Мустбиевас, Мержоевс, Костоевс кхыбараша, дика могайир нов. Котикова Марем. НГIАССР-а Лакхехьарча совета депутаталла кандидат йолча нов. Котикова Сипсой Марема доккха баркал аьлар харжархошта.

М. ДАСКИЕВ.

Малгобекера № 90 йола хоржамий участок хоржамий денга бокъонца кийчъенна я.
И. Плиева сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ

ЗАБЕЛИН Иван Николаевич — № 29 йолча Алексеевски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

УМАЕВА Роза Ибрагимовна — № 105 йолча Старо-Атагински хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

ЭЛЬТИМИРОВА Ковсар — № 90 йолча Гордалински хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

ЮСУПОВ Хавади — № 26 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

ЧЕРЕДНИК Александра Яковлевна — № 63 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

МУЗАЕВА Хадижа Денисултановна — № 53 йолча Тазин-Каменски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

КИЧИК Иван Петрович — № 11 йолча Школьни хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

Къаьстта лоархIам бола гIулакхаш

Укх деношка ССКП ЦК февральски Пленума «ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» болча соцама хетаяь партен райкомий, къахьегамхой депутатий районни Советий исполкомий председателий, МТС-ий директорий, колхозий председателий совещани йир ССКП Нохч-ГIалгIай областной комитето.

Совещане доклад йир ССКП обкома хьалхарча секретаро нов. ЯКОВЛЕВС, пренех къамаьлаш дир партен Шелковски райкома секретаро нов. СИНЯТКИНА, партен Малгобекски горкома секретаро нов. АВАНЕСОВС, партен Сунженски райкома секретаро нов. ЧАДОВС, партен Наурски райкома секретаро нов. ИЛЮХИНА, партен Шалински райкома секретаро нов. ДОНСКОВС, Грозненски района 1 мая цIерахча колхоза председатело нов. ТАЛОВЕРОВС, Наурски района Ленина цIерахча колхоза председатело нов. ВАСИЛИХИНА, партен Каргалински райкома секретаро нов. ЧАЙКИНА, Червленски МТС директоро нов. ОРАЗА, юрта боахаман республикански управленен начальнико нов. АНДРЕЕВС, партен Ножай-Юртовтски райкома секретаро нов. АТИЕВС, совнархоза дулха-шури промышленноста треста управляющес нов. ВОЛЬСКЕС, партен Назрановски райкома секретаро нов. БРЫЗГАЛИНА, ССКП обкома секретараша н.н. САЙКОСИ ФОМЕНКОСИ.

Доклад яьчо а къамаьлаш даьраша а дийцар, ССКП ЦК-а февральски Пленума «ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» бола соцам а СССР-а Лакхерча Совета хIанз хургйолча сессе ергйолча цу деша хьакъехьара новкъоста Н. С. Хрущева доклада тезисаш а вай республикан къахьегамхоша чIоагIа могаеш хиларах. МТС-ш эргаяхарахи дIахо а колхозаш чIоагIъярахи ССКП Центральни Комитето оттадаь гIулакхаш марксизм-ленинизм творчески юкъейоалаяра дизза дола тешал да, колхозий ахархой а дерригача советски халкъа а вахара хьашташ тIара доагIаш да уж, вай мохк коммунизманга бодача новкъа чехкагIа дIахьалха баккха новкъостал дергда цар.

Оаха лохехьа кепа тох совещанера отчет.

Партен Центральни Комитето дерригача халкъага дувцийта оттадаь дIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош социалистически юрта боахама а вай берригача мехка а Iалаьмате боккха лоархIам болаш да. Из дош кхоачащде доладала декхарийла да вай, ССКП ЦК-ас дIадеххача тайпара, йоах нов. Яковлевс, — хIара колхоза экономика кIоаргга Iомае, МТС-ра эцача тракторийи кхыча машинийи мах дIабала шоай экономически торонех мел ха яллалца малагIча колхозий йиш хургья къоастаде, МТС-е беш хинначул дикхагIа цу техникаца къахьегама овсарле йолаш болх барна хиланза дарг мел доацар кийчде деза.

«ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно - тракторни станцеш эргаяхарахи» болча ССКП ЦК-а соцамца а Н. С. Хрущева доклада тезисашца а дувзаш, нов. Яковлевс совещане хиннарашка йовзийтар мехкеи вай республикеи юрта боахам дегIабара итогаш, цо дийцар колхозни строй хьалъеш а чIоагIъеш а МТС-ий хиннача лоархIамах, колхозни строй дегIаяра кердача этапахи МТС-аш эргаяханза ярг ца хиларахи, колхозашка техника йохкара гIулакхах, юртбоахаман продукци кийчъяра цхьадолча дешаех, МТС-аш эргаяхарах дувзаденна долча партийни а советски а органий декхарех.

Ший доклада тIа нов. Яковлевс бIаьстан гота дIаяхьареи колхозашка, совхозашка хьайбай продуктивность лакхъяреи дешаш а дийцар.

Эггара хьалха совещане къамаьл дир партен Шелковски райкома секретаро нов. Синяткина.

ССКП ЦК-а февральски Пленума соцам кхетабайтарна къахьегамхошта юкъе боккха болх бу районни партийни организацес, — аьлар цо. — Райкома бюро членашеи районни Совета исполкома членашеи къамаьлаш а деш, колхозхой собранеш хиннай. Машинно-тракторни станцей механизаторий собранеш а яьй. Юрта боахаман къахьегамхоша собранешка шоаш деча къамаьлашца а цига тIаийдеча соцамашца а лакха мах бу «ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» болча ССКП ЦК-а февральски Пленума соцама а Н. С. Хрущева доклада тезисий а политически боахаман хьакъехьеи болча лоархIама.

Калинина цIерахчеи Сталина цIерахчеи юртбоахаман артелий члений собране уж шаккъе колхоз вIашагIтохаш цхьа колхоз е соцам тIаийцар. ХIанз Червленни яхача станице 50 эзар гектар лаьтта, итташ эзараш жа, дукха доахан долаш экономически низ бола боккха юкъара боахам ба. ВIашагIкхийттача колхоза хIара шерара доход, хетаргахьа лаьрхIача, 20 миллион сом хургья.

ХIанз района колхозашка а МТС-ашка а МТС-аш эргаяхарца дувзаденна дола дешаш дикагIа чакх мишта доахаргда яхаш дувц. ВIашагIкхийтта Червленски колхоз Червленски МТС ший ерригача техникаца, гIишлонашца оборудованеца йизза хьаэта а берригa цун механизатораш ший дезала юкъе чуэца а могаргдолаш я. Цар материальни хьашташ эшалургдац, хIана аьлча района колхозашка къахьегама денах доагIар дукха да. Машинно-тракторни станцешка доагIаш хиннача алапел кIезгагIа доацаш хургда механизаторашта доагIар.

Паччахьалкхенгара машинаш шийна хьаэца торонаш хургья «Коминтерн» яхача колхоза а, хIаьта вокх колхозашта ши шу, ха езаргья декхар дIатакха.

БIаьстанара балхаш дувцаш, нов. Синяткина аьлар, района колхозаша хьалха дIаювча культурий план толамца кхоачаш а яьй, кхашка кена зIыргаш тIа а даьннад, аьнна. Комсаш лелаераша толамца балхаш ду комсий бешамашка. Хьайбай продуктивность лакхъе а хьайбаех йоаха продукташ дIаялареи уж йохкареи паччахьалкхенна хьалхашкара декхараш ханал хьалха кхоачащде а гIулакхаш леладу.

Малгобекски МТС-а ерригача гIишлоний, оборудованен, техникан 5 миллион сом мах ба. Цу МТС-о гIулакх ду дIадахача шерара доход 5 миллион хиннача «Кавказ» яхача колхоза, аьлар партен Малгобекски горкома секретара нов. Аванесовс. Иштта экономика йолча колхоза, хиланза ярг мел йоацача техникан мах, хетаргахь цхьан шера дIабала могаргдац, 3—4 шу ха эшаргья декхар дIатакха.

Город МагIалбике уллача доахан кхоабача совхоза меттал Грознени МагIалбикени болхлошта дукхагIа дулх доаккхарг долаш хьакхарч лелаю совхоз юлларе бакъахьа хургдар, йоах нов. Аванесовс.

— БIаьсти кхашка ду балхаш мела леладу яхаш бехкаш доах тхох. Уж тайпа бехкаш тIаэца йиш яц тха. Из да, моттигера климатически лаьттани торонаш а лерхIаш, хIанз оаха оасара баьцашца къовсам лоаттабеш балхаш деш хилар, кхаш дIаде дикагIа йолча ханашка тхо хьежалга.

Партен Наурски райкома секретаро нов. Илюхина аьлар, района колхозхоша машинно - тракторни станцеш эргаяха партес тIаийца гIулакхаш могаду, аьнна, МТС-аш эргаяхар дикагIа вIашатIехьа даьккха чакхдаккха, колхозашкеи МТС-ашкеи масса оагIорахьа хьожаш ба цу дешага. Екъаш йоацача фондашка 30 процентага кхоачаш отчисленеш е лерхI колхозаша.

ТIехьа тетта йиш йоацаш дола колхозашта эшараш дувцаш, массанахьа а электрофикаци чакхъяккха ду балхаш сихде района новкъостал дийхар нов. Илюхина республикански организацешкара. Комсий совхозашка хьакхарч а шура йоаккха хьайбаш а леладелга ханал хьалхагIа дIадаккха доладарах чIоагIа критика йир ораторо совнархоза кхачан промышленноста трестана (управляющи нов. Норецки). Из нийса никъ бац, — аьнна, белгалдир нов. Илюхина. — Юрта боахаман еррига продукташ яхар дегIадоаладе йоккхий торонаш я Наурски районе, аха мегаргдола 20 эзар гектар лаьтта хIанз даьсса, пайда ца эцаш ул.

«ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно - тракторни станцеш эргаяхарахи» йола ССКП ЦК-а Пленума соцам а Н. С. Хрущева доклада тезисаш а ювцаш механизаторийи колхозхойи собранеш хилар Каргалински районе. Партен Центральни Комитета Пленума соцам мога а беш, МТС-аш эргаяхар дикагIа чакхдаккха а юртбоахаман производство чехкка лакхъяр Iалашде а предложенеш увттаю механизаторашеи колхозхошеи, — йоах партен Каргалински райкома секретаро нов. Чайкина. Менжинске цIерахчеи «40 лет Октября» яхачеи, Фрунзе цIерахчеи «12 лет Октября» яхачеи, М. Горьке цIерахчеи «Красни пахарь» яхачеи артелий боахамаш шишша цхьана вIашагIтохаш — колхозаш кхы а йоаккхагIа яр динза даргдоацаш лерхI дукkханеша. Из дош къоастадалехьа, колхозаш кхы а йоаккхагIъяра гIулакха дикка уйла е еза.

— Хьалхехьа даьча лоархIамаша хьахьокх, района экономически низ боацача колхозий хиланза яргйоацача техникан мах кхаь-диъ шера мара дIабала йиш хург ца хилар, хIаьта «Красни пахарь» яхача колхоза 1958-чеи 1959-чеи шин шера дIабала йиш хургья, — аьлар, нов. Чайкина, юххера ше къамаьл даь йисте воалаш.

ДIадахача шера Ножай-Юртовски районе керда хьаяь массехк колхоз я, царна гIулакх де вIашагIъелла машинно-тракторни станци а я. Цунах ала дезаш да, цу районе колхозаша техника эцара дош хIанз а оттаде хьалха да аьнна. Тха колхозаша массехк шера кхы а дегIадоаладергда шоай боахамаш, МТС-о новкъостал а деш, — аьлар партен Ножай-Юртовски райкома секретаро нов. Атиевс.

Района колхозий боахаман кертера доакъош бешамаш хьайбаш леладар, тхьамка санна, дукха къахьегаш лелае еза культураш лелаяр хила деза. Уж йоккха доход йоагIаш дола доакъош чехкка дегIадоаладе, колхозий экономика хьаллакхъе, района г. Грознен предприятешкара шефски новкъостал деза, республикански организацеша денна теркам лоаттабе беза, — яхаш, белгал доах нов. Атиевс. ХIанз тхона еза наькъий балхаш де машина, нах бахача моттигашка радиофикаце е средстваш.

Партен Сунженски райкома секретаро нов. Чадовс дийцар, ССКП ЦК-а февральски Пленумо оттадаь декхараш къахьегамхошка дIадовзийташ района партийни советски организацеша беча балхах. Первомайски района колхозаштеи Сунженски района кIезга низ болча юртбоахаман шин артелаи гIулакх де, уж ши артель Первомайски районах дIа а тохаш, Нестеровски МТС йита еза, — аьлар нов. Чадовс. ХIанз Нестеровски МТС-о гIулакх деш йолча «Путь к коммунизму» яхача колхозах аьлча, из шийна хиланза яргйоаца техника эца низ болаш я.

Нов. Чадовс аьлар, районе доладеннад кхашкара балхаш, йисте доалаш латт бIаьсти ду оахам, зяба макха баьккхаб, аьнна. Агротехнически дикагIа йола ха хьа ма эттингехь, бIаьсти юв еррига культураш дIаюврггья.

Совещане къамаьл дир юрта боахаман республикански управленен начальнико нов. Андреевс. Цо аьлар, вай республике МТС-аш эргаяхара дешага управлени хьежай, управленес лерхI, республике йолча йийтта машинно-тракторни станцех, пхиъ йита езаши эргаяккха езаш ийси: Грозненски, Орджоникидзевски, Карабулакски, Шелковски, Червленни, Малгобекски, Наурски, Кировски, Каргалински. Цу станцей оборудовани а техника а шовзткъе итт миллион сом совгIа мах болаш я, цунца тракторий мах 13,7 миллион сом, комбайний-7,9 миллион сом, юртбоахаман машиний-13,8 миллион сом, траспорта-2,1 миллион сом ба.

Экономически кIезга низ болаш йолча колхозашта гIулакх де Нестеровски, Ножай-Юртовски, Веденски, Советски, Курчалоевски МТС-аш йита еза. Шоай декхараш цар толамца кхоачашдергдолаш, кердача техникаца хьалйиза еза уж.

Эргайоахача МТС-ий ларда тIа йиъ ремонтно-технически станци — Орджоникидзевски, Шелковски, Кировски, Каргалински хьалъергья. Уж РТС-аш декхарийла я колхозий чоалхане техникана ремонт е, (йохкара наькъаца) кердача машинашца, запасни оатхалашца, доагамца, удобренешца, ядохимикаташца, кхыйолча материалашца уж Iалашъе, лелаейта колхозашка йоаца машинаш дIатела.

Аха мегардолаш тоаде дезаш, ушалаш йолаш а хьун петараш яьнна а 20 эзар гектар совгIа лаьтта да республике.

ТIехьа тIайоагIача хана дуккхача лаьтта кургдолаш хий дехка система, Iамарч, хий сецаду моттигаш яхка еза. Шоай низаца из болх бе могаргдац колхозашта. Хала хургда из болх бе ремонтно-технически станцешта а. Цудухьа Грозненски МТС-а ларда тIа машинно-мелиоративни станци хьалъяр нийса хургдар, мелиоративни техника цунга дIа а луш. ТIаккха цу станцес ушалаш а хьун петараш а йола лаьтташ цIендергдар, хий дехка система, Iамарч, хий сецаду моттигаш хьалъяра а уж цIенъяра а балхаш дергдар.

Юрта боахаман управлене болхлошта хетачох, Карабулакски МТС-а когаметта колхозаштеи совхозаштеи гIулакх дергдолаш автоколонна йиллача бакъахьа хургьяр. Малгобекски Червленнии МТС-аш ерригаша (техникаца, зданешца, оборудованеца) колхозашка ехкача бакъахьа я, хIаьта Наурски МТС керда вIашагIъеллача сомий питомника совхозага дIаелча бакъахьа я.

Юрта боахаман управленес лерхIачох, МТС-ий техника эца йиш йолаш республике 27 колхоз я. Уж тайпа колхозаш Сунженски районе ворхI я, Наурски-ялх, Шелковски-ялх Каргалински-йиъ, Грозненски-кхоъ, городе Малгобеке-цаI. МТС-ий царга йохка йиш я 252 гусенични трактор, 224 чархаш йола трактор, 217 ялат оарда комбайн, 57 силос йоаккха комбайн.

МТС-аш эргаяха йолаялалехь, цхьайола колхозаш чIоагIъяра деша уйла е а къоаста де а дезар, уж колхозаш экономически низ болашагIа хургйолаш.

Юртбоахаман лелача балхий дешаш дувцаш, нов. Андреевс белгалдир, укх шерара бIаьсти МТС-ий совхозий, колхозий хьалхле лелаерашкара балхага ший ханнахьа хьожалгеи агротехника нийса юкъе йоалае ховлгеи дIадехаш хилар. Колхозий а совхозий а дукха кхаш бIехденна да, цудухьа, лаьтташка кийчъе еза, макхаца, лущильникаца, хIама дIаделехь, уж участкаш дика кхыча агротехнически гIулакхашца гоа а еш.

Нов. Андреевс къаьстта дийцар, республике кхашкара бIаьстанара балхаш вIаштIехьа даьха дIадахьар а колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш леладар тоадар а Iалашдеча гIулакхех.

Совещанен болх йисте боаккхаш, ССКП обкома секретаро нов. Фоменкос дийцар, «ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» бола ССКП ЦК-а Пленума соцамах а Н. С. Хрущева доклада тезисех а берригa нах дIакхетабелга вIаштIехьа мишта доаккхаргда.

Мехка юрта боахамана Iалаьмате боккха лоархIам бола дош кхетадаро болхлой, колхозхой, интеллигенцен хьинар лакхду.

ССКП ЦК-а Пленума соцама тIа яххача тайпара, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да, дегIабоагIаш латта къахьегамхой творчески низ паччахьалкхен планаш кхоачашъяра а тIехкхоачашъяра а тIалостабе, хIара колхозеи совхозеи бIаьсти кхаш дIадувлга толамца чакхдаккха, юртбоахаман продукташ яхар лакхде тIаийца декхараш кхоачащде колхозхой, МТС-ийн совхозийн болхлой оарцагIа баха.

СУРТА ТIА: № 7 йолча агитпункта, дикагIа бола агитатораш Озиева М., Белова Р., Головин Н., Дмитриев Н.

Сурт: Плиев И.

МагIалбикерча МТС-ий механизаторий дош

Дика ховш лелабу ший боккха боахам «Кавказ» яхача колхозо. Цун фермашка — дикача фух дола доахан, ара дажаш исхали ду тха доаккхача жана Iулаш, дика вIашагIдехка лаьттанцара балхаш да.

Юртбоахама артель Iалашъеш МагIалбикан МТС я.

ССКП ЦК февральски Пленумо «дIахо колхозни строй дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» баь соцам паччахьалкхен хьисапера бийцар колхозхошеи механизаторашеи.

— Дерригача дегаца къоабал ю аз партен решени, — йоах тракторни бригадира Павел Еремеевс.

— Кхашка цхьа да хилча, дукхагIа нийсхо хургья, продукценга дIабода къахьегам кIезигагIа хургба.

Цу тайпара къамаьл дир МТС керттерча инженеро Мамилов Махьмада. Цо укх тайпара цифраш йоалайир. Соахка, цхьа гектар кIаьдача оахамах 21 сом дахад: 5 сом лоац доагоро а машинашта хьекхача даьтта а, иззамиссел ахча лоац ремонтни балхаша а, хIаьта административно-управленчески аппарат лелаярга ворхI сом совгIа дахар.

— ССКП ЦК соцамо,-йоах нов. Мамиловс,— йиш хулийтаргья паччахьалкхен рузъа дика кходеш леладарна. Ший специалисташ — механизатораш, агрономаш, зоотехникаш болча колхозо дикагIа пайда эцаргба техниках.

ЧIоагIа хьаллаьцар Пленума соцам колхоза председатель волча тридцатитысячника нов. Кобыляцке. Тхо а долаш, колхоз Ерригсоюзни юртбоахама выставке дакъа лаца оттаярна долча документашта кулг а яьздаь, цо йоах:

— ДIахо колхозий строй дегIайоалаярахи МТС-та эргалонаш ярахи йола Центральни Комитета решени бакъахьареи ший ханнахьа яьи я.

Пединституте студентий теоретически конференцеш йолаеннай

ЧIоагIа хоза кийчъяь яр укх деношка Нохч-ГIалгIай пединститута актови зал. Укхаза йолаелар «Ленински комсомол — коммунизма тIехьа лоаттабеча къовсама партен гIонча я» яхача темаех йола ВЛКСМ-а XIII съезда хетаяь студентий теоретически конференцеш. Хьалхара конференци историко-филологически факультета студентий яр.

Комсомола историн хьакъехьа доклад йир хьехархочо А. М. Беляевс. Цул тIехьагIа студенташа ладийгIар 3-ча курса студенткас Литвиновас йийшача «Комсомола декхарах, эхьэзделах, сийнах» йолча докладага, 1-ча курса студенткас Ерщовас йийшача «III съезде В. И. Ленина даьча къамаьлах» йолча докладага а. Къаьстта сакъердаме дар 1-ча курса студенто С. Тутаевс даь къамаьл. Цо дийцар, мел лоархIаме я комсомол Нохч-ГIалгIай къаман автономи юхаметтаоттаярна.

Цул совгIа, къамаьлаш дир студенташа Поликарповас, Митятинас, Понамаревас кхыбараша а.

Укх деношка уж тайпа конференцеш хургья физико - математически, физвоспитанени факультеташка а.

ШИШХАНОВ М.,
пединститута студент.

Деша безам болчо къахьега деза

Цхьаккха паччахьалкхе яц Советски паччахьалкхе санна дешара гIулакха йоакхо еш. Эзараш-эзараш нах деша багIа вай мехка тайп-тайпарча институташка, техникумашка, школашка. Болх беш болчарна лаьрхIа заочнии сайрийнареи отделенеш, сайрийнара школеш я. Бицбеннабац юкъера школа яьккха дукха ха а йолаш, дешар кIезига-дукха диццденараш а. Лакхехьарча дешара заведенешка деша баха безам болчарна лаьрхIа я вузашка вIашагIъехкаш йола юкъерча школан дешар юхакердадоаккха цхьан шера йола курсаш.

Уж тайпа курсаш я Нохч-ГIалгIай педагогически институте а болх беш. Тайп-тайпара нах — заводашка, фабрикашка, организацешка болхбераш а гIулакхебараш а — ба цигача деша ухаш. Тоъала дукха ба нохчий а гIалгIай а. Царна юкъе ба Цуров Мурад, Тангиев Руслан, Ибрагимов кхыбараш а.

Хала да царна дийнахьа болх а беш, сайрийна деша. Из хIама дац. Холо йоацаш цхьаккха гIулакх а карагIдалац.

Хьехархо ЧАПАНОВ М.

Совхозе массанел а хьалхагIа

Назрановски совхоза хьалхле лелаерашка дикагIа йола отделени малагIа я совхозе, аьнна хаьттача, хьалуш дола жоп Харсиев Султан управляющи вола Альтиевски отделени я аьнна хул. Из бакъ а да. Хьайбашта доакъар кийчдеча хана а хьалхле лелаяьр из отделени яр. Доаахан Iангара доахаш, царга хьожаш дикагIа болх баьр а из отделени я.

БIаьстан балхаш дIадоладарна ший ханнахьа е еза кийчо а яь отделенен коллектив хьинаре къахьеаш хиларо Iалашдир совхозе массанел хьалхагIа лаьтта аьха даккха.

Балха шийтт дийнахьа 860 гектар лаьтта аьха даьккхар цу отделене, планах 840 гектар аха дезача. Дерригача лаьтта шозза макха а баьккхар.

Отделене болх беш хиннача тракторни бригадан цхьа тракторист вацар ший норма кхоачаш ца еш.

Эггара дикагIа балхаш дир трактористаша Тайбулатов Расула, Хочубаров Хьадиса, Даудов Дауда, Газдиев Дауда. ХIара сменах норма 6,2 гектар йолча 8-9 гектар лаьтта оахар цар хIаране.

Альтиевски отделене шоай болх йистебаьлча Экажевски отделене лаьтта аха бахар уж.

Дийнахь а бус а сацацар цар тракторий болх, балха норма кхоачаш а тIехкхоачаш а ю тракторни бригадас.

СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара ди 16-гIа март гарга ме гIорт кхы а чIоагIагIа яржаш латт бIаьстан балхаш дечарна юкъера социалистически яхь.

Альтиевски отделенен коллектив укх деношка ялаташ дIаде йолаяла йоаггIача тайпара кийчо яь я.

ТУГАНОВ.

Академик-нохчо

БIарахьажал сурта тIера яьча укх репродукцена. Цу сурта тIа гуш ва топ а йолаш тIакхуллаш ферт а йолаш вола саг. Цхьан хIаманна кIоаргга уйла еш волаш санна хет из.

Из да академика П. З. Захарова автопортрет. Ше мел диллача сурта тIа (ужаш цун кIезига а хиннадац) яздеш хиннад цо: «Нохчех вола Захаров».

ЧIоагIа сакъердаме я цу нохчий халкъа гIорваьннача вийий биографи. Из ваьв даха бIаьшере доалалуш Дадаюрта (хIанзарча Гудермесски района территори). ЗIамига бер долча хана Дадаюрт йоаккхаш есарал а вигаь, Петербурге кхаьчав из. Циггача сихха гучайовла йолаелар цун художник хургхилара белгалонаш. 1833 шера из дIаэц художествай Петербургски Академе деша.

Цул тIехьагIа ши шу даьлча цунна хьалхара дото медаль лу. Из елар къонача художника «Карт тосаш йола йоккха саг» яхача суртах. Цу шера академически совето могадир цун «Портрета корта» яха шоллагIа дола сурт а, хIаьта цхьаькха медаль а елар цунна.

1836 шера ткъо шу даьннача художника дика яздаьча суртех ши дото медаль кхы а лу. ЧIоагIа сакъердаме да цо дилла лейб-гварден гусарски мундир тIаювхаш, белажа тIа йилла шинель бе йоаллаш кхо са бола шляпа а йолаш волча М. Ю. Лермонтова портрет. Портреташ дийхка ца Iеш кхыдола дукха сурташ а дехк Захаровс.

Массехк шу даьлча, 1843 шера П. З. Захаровна портретни живописан академика цIи еннай. Цу шера яздаьд цо ший автопортрет а. Из сурт Нохч-ГIалгIай АССР-а республикански музее да.

Боккха теркам беш хиннаб художнико графикана а. Паччахьалкхен Третьяковски галерее дукха да къоаламца цо яздаь сурташ. Геттар йоккха говзал хьахьокхаш да профессор И. П. Матюшков, А. И. Вольф, Н. П. Постникова, А. П. Постникова, С. А. Смирнов, П. З. Захаров ше а волаш, цо даьккха групповой портрет. Цу сурта тIа яздаь хиннад художнико ше Дадаюртара волга.

Гаьнна цу сурташца кхоачалуш йоацача гIорваьннача нохчий художника академика Захарова творчествос хьахьокх из йоккха талант йолаш хилар. Веннав из 1852 шера, ший 36 шу даьлча.

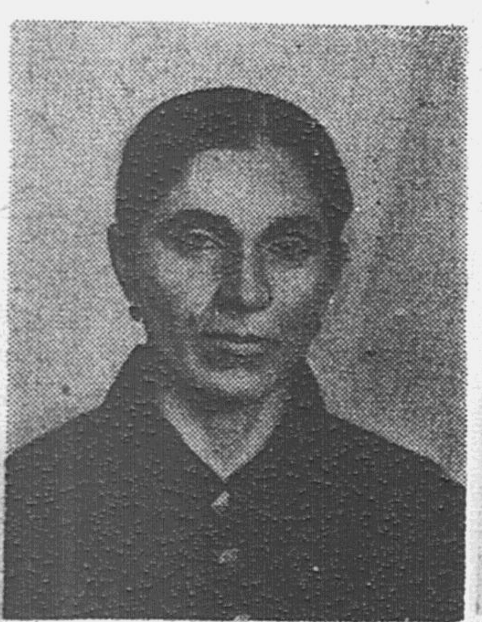
Захарова биографи а творчество а хIанз а дика йовзаш яц. Иштта, Захарова боккъонца йола нохчий тайпан цIи хIанз а ховш яц. ХIаьта ховш дац тIеххьарча шерашка цо даь балхаш а. Шеко йоацаш да, цун творчество Iомаяр Нохч-ГIалгIай къаман культура дIахо дегIаярна чIоагIа лоархIаме долга.

ШАБАНЬЯНЦ Н.,
архитектор.

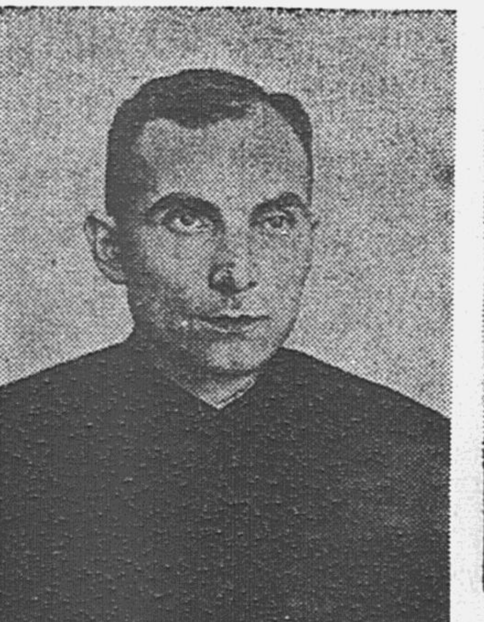
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ

АХМАДОВ Ахмад — № 68 йолча Бачи-Юртовски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

ТЕЛЬХИГОВА Зина Исаевна — № 49 йолча Валерикски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

ТОЧИЕВ Iалауддин Исаевич — № 87 йолча Первомайски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

УЖАХОВА Любовь Абдурахмановна — № 40 йолча Шаумянски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

АВАНЕСОВ Иван Алексеевич — № 44 йолча Кутузовски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

ЧЕРКЕВИЧ Георгий Яковлевич — № 34 йолча Комсомольско-Орджоникидзевски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вола.

АВИЛОВА Ефросинья Савельевна — № 116 йолча Червленски хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат йола.

Къахьегам безаш

1927-ча шера ТІой-юртара цхьаццца бола ахархой вІашагІ а кхиитта лаьттанцара болх юкъа бергболаш цар йоалаяь трактор бІаргагуча хана 17 шу даьнна, кхувш воагІаш зІамига саг вар Олигов Эсий Идрис. Кхы хьалхагІа из санна машин бІаргайовнза болча наха тайп-тайпара хабараш дувцар цу хана тракторах. Цхьабараш тешаш бацар цхьатарра кхоккха боал а тоссаш цо оахам дуаьлча. Цхьабараша дувцар, цу машино лаьтта сиха оахе а, цо из лаьтта доагадеш хиларах, тракторо даьча оахам тІа дІадийча ялат хургдац, яхаш. Юрта боахаман машинаш шийна езаенна ха цу денгара хьалоархІаш ва Олигов Эсий Идрис.

Хала гота-мангал а долаш, цІаккха а салоІам боацаш хьегача къица сискал а юаш бахаш ахархой хиннаб Идриса даи нанеи. Массайолча юрта советски Іаьдало къахьегамхой берашта школаш хьайийлача хана тоъал ха яха вар Идрис, хІаьта а деша а хайна, тІавийрзза къа а хьегаш, юххьерча школера дийшаъ ваьлар из. ЩІаккха а духьалара дІаялацар цунна трактор, цул тІехьагІа — комбайн. Фуннах даь а механизатор хила чІоагІо йир цо ший дагахьа. Цу хана да-нана дІа а даьнна бисабар Идриса дезал. ВоккхагІа волча вешийца — Висангиреца дагаваьлар Идрис.

— Укх вай лаьтта балхаш деш йолча машинех цхьа машин Іома ца йойя сатуврлдолаш ма вац со. Фу дича бакъахьа да аз?

— Из дика гІулакх да. Машинаш дика Іомаяь нах цар тІа хилча, вай паргІата доахаргдараш уж я, — могадир Идриса дийзар воккхагІа волча вошас.

1936-ча шера, ший ткъаь ялх шу даьннача хана Георгиевск яхача городе механизатораш кийчбеш йолча школе деша вахар Олигов Эсий Идрис. Урокаш йистеяьлча а, вІалла а кІорда ца деш, книжкаш тІа вагІаш, ца хайнар ха гІерташ хела бийса дІахьора цо.

Дийша йисте а ваьнна, комбайнера специальность а Іомаяь 1937-ча шера ший юрта, ший колхозе, ший наха юкъе юха цІавера Олигов Идрис.

Цу хана денз дІаболабелар бокъонца бола цун болх— ТІой-юртарча МТС-е комбайнер а волаш къахьега волавелар из. ХІанз а тІехь диц ца луш дагадоагІаш ба ТІой-юртарз колхозникаш, ма-могга кІезигагІа ялат доврдолаш, ханнахьа кІа а кхы тайпа ка бола ялаташ а чудерзадарна Идриса мел дукха къахьегар цу хана. Ди-бийса, хало-оатто къайса воацаш, деррига ялат чуийца даллалца арахьа, кхашка хулар из. — СалоІашн наб еши вІалла ха а йий хьогІ цу Эсий кІаьнка-м, — оалар ха яхача, боккхийча колхозникаша.

Ше лелаеш йолча комбайна массайола «оамал» дика яйза а яйза. Балха нормаш даиман тІеххоачашйора цо. Шийна санна дика комбайн йовзаш бола колхозникаш дукхагІа хилар ловш, цу деша дукха, къахьегаш хиннав Олигов Идрис массаз а. Цунгара говзал а Іомаяь, шоаех механизатораш хинна къона колхозникаш дукха ба Нохч-ГІалгІай Республике а Казахстане а.

— Комбайнер хила безам бий хьа? — аьлар Идриса цкъа цхьан хІаман хьисап деча кепе комбайнана бІарахьежаш латта шоай тайпах зІамтасаг — Олигов Хьажмурд бІарга а вайна. — КІезига хьо соца деле — со хьожаргва хьох фу доал.

Штурвальни волаш Идрисаца цхьа юкъ а яьккха, Хьажмурдех шийх а комбайнер хилар. Из тайпа моттигаш дукха а я Идриса а цунца балха нийсбеннача наха а йовзаш.

Къилбаседа Казахстане чІоагІа хала гуйра яр 1944-ча шерара гуйра. ДиълагІа шу доладеннадар фашистски Германес вай Даьхенна духьал хьоабаь тІом латта. ДикагІа мел вола болхло — турпалерча майралца лирача моастагІчох латаш, тийшаьча балхах тІом а болабаь, бераши истийи а боабеш фашисташа дІалаьца хинна воай Даьхен цхьацца дола лаьтташ мукъадоахаш бар, арара балхаш чудерзаде кхоачам боллаш техника яцар, цхьабакъда, фуннах дале а, ялат арда дезаш дар — даьхенна, фронтанна ялат эшар. Ма-могга сихагІа, дукхагІа ялат ардарна оарцагІа ваьнна вар Олигов Идрис.

Цу халача шера цхьа къаьна комбайн а йоалаеш Къилбаседа Казахстана Ленински района Ворошилова цІерагІа йолча колхозе вера Олигов Идрис. Техника а, кхыметтел шарчи говраши а кхоачам болаш ца хиларах колхозникаша доахан дІа а дожаш даьча аргІашка оардаш дар кІа. ЩІаьхха чІоагІа шелал эттар. Аьшка оаттхал дІакхийттача маьжен тІара цІока мерце дІадоалар. Комбайн каст-каста «мухъе» гІертар, цхьабакъда, Олигов Идриса кулг дІакхийтача цу сахьате тІера йоалар цунна из «мух».

Цу халача хана хІара денна балха планаш тІеххоачаш а еш, шарчашца ший комбайн аргІагара аргІага а озаш, кІа аьрда ваьлар комбайнер Олигов Эсий Идрис.

Олигов Идрисах доалла керттера гІулакх малагІа да аьлча, из вовзачо, цунца цхьана балха хинначо аргда балхаца безам болаш хилар да, аьнна.

1955-ча шера денз Олиговс болх баьб Джамбулски областа Узун-Агачски районе Каракастетски МТС-е комбайнер а волаш.

Іалаьмате чІоагІа дог раьза хинна тІаийцар Олиговс ленински нийса къамий политика дІа хьош Коммунистически партеси советски правительствоси нохчийи гІалгІайи автономи юхаметта оттаеш баь соцам. ДІадахача ахки нохчийи гІалгІайи кхы дуккха а дезалаш баьхкача тайпара, ший берригача дезалашца ше ваьча юрта цІавера Олигов Идрис. Нохч-ГІалгІай АССР юхаметта оттае дика болх бе безаш хилар кхетадеш хиннача Идриса цхьаккха а ди доа ца деш, ше хьа ма кхаьчче а хьакара ийцар шийна дукха безаш бола ший болх — «Октябра 40 шу» яхача совхозе (Назрански район) комбайн хьа а ийца балха вахар из.

Дукха ха ялалехь укхаза а тІехбаьнна дика болх беш хиларца белгалваьлар Олигов Эсий Идрис. Октябрьски социалистически революцен шовзткъа шу дизара сийна йолаенна хинна социалистически ях хьал а лаьца, тІалаьца социалистически декхараш массаз а тІеххоачаш а деш чуерзайир Олиговс дІадахача шерара гуйра.

СССР-а Лакхехьара Совет а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьара Совет а харжарна кийчлуш долча деношка, хоржамел хьалха хиннача шоай юкъарча собране «Октябра 40 шу» яхача совхоза болхлоша а специалисташа а, цаІ санна, берригаш а раьза болаш Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттавир новкъост Олигов Эсий Идрис.

16-ча марта № 79 йолча Кантышевски хоржамий округерча берригача харжархоша Олигов Эсий Идриса тІехьа кхадж тоссаргба, хІана аьлча царна хов — цунна тІабилла болх массаз а тешаме хургба.

ОСМИЕВ.

Дика доладаь гІулакх

Первомайски района юкъерча школан дешархоша вІашагІъеллай художественни самодеятельностен шоай коллектив. Художественни хьалхе лелаеш ва школе гІалгІай мотт хьехаш вола Татиев Махьмад-Гири, хора хьалхе лелаеш цхьоалагІча классера хьехархо, Тамазина Лидия Ивановна я.

Самодеятельноста юкъе тайп-тайпарча къамий 40 совгІа дешархо ва. Царца ба 5—8 классашка деша багІа гІалгІай кІаьнкаши йиІигаши: 5-ча классера Татиева Зайни, 8-ча классера Хаматханова Аза, Оздоев Махьмад, Чаниев Іадрахьман иштта кхыбараш а.

Самодеятельноста программаца Мальсагов Орцхос язъяь «Салихьат» яха пъеса, «Котдаьлар вай» яха гІалгІай илли, «Лорса Лида» яха йиш, гІалгІай поэтийи писателийи стихаш, гІалгІай халхараш, эрсий иллеш, иштта кхыйола номераш я.

Боккхача безамца хьож концертага колхозий а кхыча предприятей а болхлой, районера къахьегамхой.

Коллективо ший программага хьажар хинначул тІехьагІа массехк концерт оттадаьд районе.

МаІача наха нийсса бокъо йолча кхалнаьха цІайна хетадаь концерташ хьекхар коллективо 8-ча марта.

Района къахьегамхоша чІоагІа къоабалду кхувш боагІача кагирхоша доладаь пайдане, дика гІулакх.

Сурта тІа: Первомайски района юкъерча школан дешархой — художественни самодеятельноста коллектива группа.

Сурт а текст а З. Даурбекова.

Сурхо тІарча отделене

Назрановски совхоза Сурхо тІарча отделенен коллектив совхозе эггара хьалха йолаелар бІаьстан балхаш де.

Хьалхарча деношка денз балха дика хьокхамаш гойт нн. Эсмурзиев Джабраилеи Аушев Мурадеи тракторни бригадаша. Дийнахьа а бус а сацац отделенен кхашкара машинай таташ. ДикагІа болх беча тракториста ша нн. Цунтольговс, Аушевс, Баркинхоевс, Дакиевс дош деннад лаьтта оахилга хоржамаш хулча дийнахьа 16-ча марта йистедаккха аьнна. Шоаш денна дош толамца кхоачашду цар.

Трактористел тІехьабусаш бац хьайбаш леладераш а. Дика болх барца белгалъяннача доярккас Муцольгов Мальката ший новкъосташца. М. Белхароевацеи Д. Докиевацеи нормаш тІеххоачашъеш йоах шура, кхы а дукхагІа шура яккха декхараш тІаийцад цар. Телятницаша Іунал деш долча Іаьсех цаІ ца къасташ хьалкхеду цар. Іаьсий дог гІоза доаккхаш дика тоаденна да, Іаьсашка хьежаш, уж хьалкхедеш ба Аушева Люба, Точиева Сахар, Исмайлова Аминат. Телятник чуйолча массайолча хана цІена а йІайха а я, цудухьа Іаьсий цамогаш а хилац.

Иштта дика болх барца СССР-а а а Нохч-ГІалгІай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарна накъа йода Сурхо тІарча отделенен коллектив.

А. ТАНГИЕВ.

Воай наха юкъе бе беза вай болх

Советски Союза Коммунистически партени Советски правительствони «Нохч-ГІалгІай халкъа автономи юхаметтаоттаярах» болча соцамо дизза тешал ду вай дукха езача Коммунистически партен ленински къамий политикан кердача коталонах, вай Сийлахь-йоккхача Даьхен дерригача халкъий доттагІленахи цар вахар тоадаларахи хадданза йоакхо еш вай ленински партен Центральни Комитет хиларах.

Нохч-ГІалгІай Автономни Со-Советски Социалистически Республика юхаметтаоттаяр — нохч-гІалгІай халкъана боккхача исторически лоархІаме гІулакх да, нохч-гІалгІай халкъо партена доккха баркал а оалаш, дега чухь гІаддаха а доагІаш, гІаддахарца тІаийцар из соцам. Цу соцамца дувзаденна нохч-гІалгІай парторганизаценна хьалхашка, эггара хьалха нохчехи гІалгІайхи болча коммунисташта хьалхашка Іалаьмате доккхий политически декхараш латт. Цу тІехьатетта йиш йоацача декхарех дувц партен нохч-гІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. А. И. Яковлевс VI-ча партийни конференце яьча доклада тІа, делегаташа даьча къамаьлаша, конференцес тІаийцача соцамаш тІа.

Укх лоаццача хана нохч-гІалгІай республика юхаметтаоттае а, хІаьта цун экономикеи культуреи лакхъе а аьнна нохч-гІалгІай областной партийни VI конференцес оттадаь декхараш кхоачашде, эггара хьалхагІа эшаш дар да:

Наха юкъе политически болх чІоагІагІа бар, шерра, хадданза ленински къамий политиках а халкъий доттагІленах а хьехам бар, Іилман-атеистически пропаганда чІоагІагІа лелаяр, реакционни идеологи, тайп-тайпарча формашца гучадувла дІаяхача заман зулмане гІулакхаш тешшамерча хьокхамашца гучадахар.

Яхача харцзамалах юхедисаь гІулакхаш — общественни рузкъа лежкъадар, хулиганал, дукха истий кхувлар, пхьа лехар, кхалсатаца лелаю хоарцонаш, религес дувцача доацарех тешар, иштта кхыдараш а боахамани культурани гІишлонаш хьалъяра, вай республика чехкагІа юхаметтаоттаяра, коммунистически общество хьалъяра доккха зе деш да.

Цхьаболча наьха кхетама чу хІанз а дІадаланза долча цу гІулакхашца денал доллаш, тІагІертта къовсам лоаттабе декхарийла да вай коммунисташ, лакхагІа айъе еза вай марксизман-ленинизман идеяй пропаганда.

Бахача наха юкъе беш бола кхетама болх сабарагІа, цхьабакъда хадданза, дикагІа бовзаргболча формах бе беза, бахa нах общественни - пайдане болча къахьегама тІаоза беза.

Даьссача хабарца а доацаш, Нохч-ГІалгІай АССР юхаметтаоттаяра декхараш гІулакхаца дІахьош кхоачашде, нохчехи гІалгІаехи бола коммунисташ вай цІабаьхка дуккхагІа бола нах бахача колхозашка, совхозашка, МТС-ашка, юрташка, районни организацешка вай наха юкъе ца кхерраш, майрра болх беш хила беза, Грозне гул а ца луш, республикан центре болх корабарга хьежаш а ца багІаш.

Цхьабакъда из дац нохч-гІалгІай къамах болча коммунистийи парте боацарийи Грозне болх бе законах йоагІа бокъо яц яхилга. Городашка, республикански организацешка, учрежденешка, предприятешка болх а бу, болх бе декхарийла а ба, болх а бергба цар. Цхьабакъда хІанз нохч - гІалгІай къамех болча коммунистий керттера декхар да бахача наха юкъе хилар, Нохч-ГІалгІай АССР юхаметтаоттае, цун экономика а культура а айъе аьнна областной ялхлагІча партконференцес даь соцамаш кхоачашде лоаттабеча къовсама юкъе цІабаьхка нах чуоза.

Партийни организацей соцамашта раьза хиларал совгІа, уж соцамаш кхоачаш а де деза коммуниста.

Вай парен устава тІа къаьстта аьннад партен член декхарийла ва:

«Партийни соцамаш бокъонца, дика кхоачашде. Партен член партийни соцамашта духхьал раьза хиларах кхоачам хинна Іе йиш яц, партен член декхарийла ва уж соцамаш кхоачашдарна къовсам лоаттабе. Коммунисташ партен соцамашца пассивни формальнии гІулакх долаш хиларо партес лоаттабеча къовсама гІулакх мелду. цудухьа иштта бола коммунисташ цун мугІарашта юкъе хилар тардала йиш йоацаш да».

Дахача шера НГІАССР-е командировке волаш, Грозне дукха коммунисташ (нохчийи гІалгІайи) гулбалар а царех дукха бараш беш болх боацаш хилар а зеделар сона. Царга а хьежаш, цІабаьхка дукха нохчийи гІалгІайи динза дукха балхаш долча совхозашка, МТС-ашка, колхозашка балха ца болхаш бар.

Назрановски районе бІаьш гектараш хьажкІаш а хьажкІий гІадамаш а чуэцанза дар.

Къайле яц, лоалаха ядача Къилбаседан-ХІирий юрташкара нах «40 лет Октября» яхача совхозе хьажкІаш яха иха хилар.

ЦІабаьхка дукхагІа бола нах промышленносте, транспорте юрта боахаме хьаьнала къахьегаш ба, цхьабакъда цхьабараш къахьегама а общественни а вахара чухь дакъа лоацаш бац, духхьал шоай боахамий мара уйла йоацаш, базар еш, социалистически законаш дохадеш ба. Иштта гІулакх латташ моттиг йолча, коммунистий бокъо яц цу гІулакха юстара а баьнна, духхьал шоай хьал тоадара уйла еш хила.

Республика чехкагІа юхаметтаоттае йиш яц экономика а культура а хьал ца айича. Цу гІулакха организатораш а мастераш а эггара хьалха коммунисташ хила беза. «Бизза бола коммунисташ хила йиш яц духхьал болхлощеи ахархощеи цхьана къахьегаш мара» яхаш хьех Ленина.

Новкъостий — коммунисташ, хьадувла предприятей, совхозий, МТС-ий, колхозий къахьегамхощца цхьана гарггарча хана Российски Федерацен автономни республикашта юкъе экономически культурании хьакъехьа хьалха латтарех ергья вай воай республика.

Со тешаш ва, нагахьа санна нохчехи гІалгІайхи бола коммунисташ совхозашка, МТС-ашка, колхозашка, районни организацешка балха болхе, берригa къахьегаш бола нах цар хьоккхама тІехьа гІоргхиларах а НГІАССР юхаметтаоттаеш дикагІа дакъа лоацаргхиларах а.

ЦИЦКИЕВ Висангири.

Дерригаш а хоржамашка гІоргда вай

Дукха денош дисадац СССР-а а Нохч-ГІалгІай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш хила. ХІанз укх тІеххьарча деношка вай республике масса городашка, районашка, юрташка къаьстта чІоагІа кийчлуш ба 16 марта уж хоржамаш дикагІа чакхдахарна.

Хоржамий участкашка а квартирашка а партийни активо а агитатораша а бахача наха юкъе чІоагІа агитационно-массови болх лелабу.

Къаьстта дика кийчъяь я укх тІеххьарча деношка Ленински района ДОСААФ Авто-мото клубе йилла № 34 йола агитпункт (заведующи новкъ. Теплов). Наха кхадж тоссаргбола помощени дика тоаяь я цига, массанахьа а хьалтеха лозунгаш а плакаташ а депутаталла оттабаьча кандидатий сурташ а цар биографеш а я, пенех хьалтеха Коммунистически партен а Советски правительствон а хьалхе лелаечар портреташ а да, деша нохчий, гІалгІай, эрсий меттала яздаь керда газеташ а журналаш а да. БІаргагургйолчча хьалтеха харжархой спискаш а я.

Мичча хана а харжархой йиш я салаІа, сакъерда, шоашта ца ховр дежурнега а агитаторга а дІахатта. Къаьстта сайрийна сакъердаме хул цига, хІана аьлча цига сайре дІайодац я кино, я концерт, я лекци — цхьа сакъердам боацаш.

Агитпункта агитатораштa юкъе дикагІа лоархІаш, шоашта тІабилла болх харжархошта юкъе дика лелабеш ба нн. Учаева, Голаванова, Романенко, иштта кхыбараш а.

1958 шера 16 марта дикача кийчонца хьаелларгья хоржамий участкай наІараш.

В. БОГАТЫРЕВ.

Бокхийчарга дешийтарна дукхагІа теркам бе беза

Толаме юхаметтаоттаеш латт Нохч-ГІалгІай къаман автономи. Боккха болх баьб областной партийни организацес республикан экономика а культура а дІахо дегІайоалаярна а айярна а. Цу балха юкъе чІоагІа лоархІаме да дешар а, къаьстта, йоазув ца ховча боккхийчарга дешийтар а.

Нохчаштеи гІалгІаштеи юкъе дукха ба (къаьстта кхалнах) дешанза бола нах. Партен обкомои НГІАССР-а Оргкомитетои соцам баьб 16 шергара 50 шерга кхаччалца ха йолаш дешанза болча нахах цаІ саг ма вита йоазув ца Іомадеш, аьнна.

Из шийн лоІамах, тесса бита йиш йоацаш, боккха а бехктокхаме а болх ба.

Дукха ха йоаццаш республикан районашка болабенна из болх цхьацца духьаленаш йолаш а кхоачамбоацараш долаш а ба. Цхьайолча моттигашка дешанза бола нах шоаш деша безам болаш бац, шоай исташка южарашка ца дешийта гІерташ бола маІанах а ба. ХІанз, из болх болабеннача хана, цу гІулакха эшаш дола учебникаш а кхыйола дешара пособеш а яц. Республикански книжни издательствос ладара лелабу из болх.

Боккхийчарга дешийтара балха дукхагІа теркамбе беза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски органаша. Из болх чІоагІа эшаш а ба, хІаьта дукха гІо новкъостал де дезаш а ба.

ДЕМУШКИН Н.

Хьалхле лелаерашта новкъостал де деза

Грознерча «Нефтемашремонт» яхача конторан болхлоша укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна тІаийца социалистически декхараш доккхийча толамашца кхоачашду.

Балха нормаш 160—170 процент кхоачашъю токарь Штохман цунца токаралла Іомалуш вола Хатуев, токараш Гришков, Арзумов, шофер Эльмурзаев, кхыбараш.

— Цу коллектива юкъе вац нормаш кхоачаш ца еш болхло аьлар цар партбюрон секретара нов. Сахаровс. Делкъийна салоІача хана болхлошта хІама даа гаьна аха ца безаш, эца яа хІама хургйолаш буфет йилла аьлча, № 6 йолча столовен заведующи нов. Митрофанова ладувгІаш яц.

А. ДОДОВ.

Н. С. Хрущева доклада тезисаш Іомаеш ба

Назрановски районе организацешка, предприятешка, совхозашка Н. С. Хрущев сессе ергйолча доклада тезисаш Іомае болабеннаб.

Цу хьакъехьа районе чакхъяьккхай 50 беседа.

Района къахьегамхоша берригаш раьза а болаш боккхача безамца тІаийцар колхозни строй дІахо дегІярахи МТС-аш эргаяхарахи ССКП ЦК февральски Пленума соцам.

Пленума соцам шийн ханнахьа баь социалистически юрта боахам дІахо а тоабарна боккха лоархІам болаш хилар белгалдоах собранешка къамаьлаш деча болхлоша, гІулакхерча наха.

Районе колхозаш еце а, чІоагІа уйла тІайохийташ Іомадеш да тезисаш.

КОНСУЛЬТАЦИ

Совхозий болхлошта баьча балхах доагІачох йола порядок

ДІахо а юрбоахаман производство айъярна, къахьегама овсарле лакхъярна эша торонаш хилийта лерхІаш, хІаьта иштта совхозий болхлошта луш дола алапи вІашатІехьа даккха лерхІаш, СССР-а юрта боахаман Министерствон 1957 шера 12 сентябре арадаьннача № 319 йолча приказах, 1958 шера 1 январе денз совхозашка говращцеи кулгащцеи балхаш деча болхлошта хьийгача къих луш болча маьха керда, кхъяь тарифни сетка оттаю.

Тарифни ставкаш (сомашцеи кепигашцеи)	Разрядаш I	II	III	IV	V	VI
1. Дийнахьа йоагІа норма яккхарга хьежжа доагІар	12-10	14-00	16-20	18-20	21-10	24-20
2. Дийнахьа баьча балха ханага хьежжа доагІар	10-90	12-70	14-60	16-50	19-00	21-80

1958 шера юсаш я говращцеи кулгащцеи балхаш деча болхлошта хьийгача къих доагІар далара, нормал тІех баьча балха даькъах цаІ-ах дукхагІа мах балара йола порядок. Цу цаІ-ах болча маьха юкъедоагІа балха ханал тІех баьчеи бийсан баьчеи балхах доагІар а. Укх шера говращцеи кулгащцеи ду балхаш баьча балхага хьежжа мах беш хилар закон а хинна дІаоттанза даргдац. Хьийгача къих ханага хьежжа мах лулга леладе мегаргда духхьал нормаш увттае йиш йоацача балхашта.

СССР-а юрта боахаман Министерствон 1957 шера 25 декабре арадаьннача приказаца ВЦСПС-ца цхьа барт а баь говращцеи кулгащцеи деча балхий тарификаци оттаяьй, вешта аьлча уж балхаш цох е воккх разрядах дІатохаш. Говращцеи кулгащцеи деча балхий керда тарификаци уж балхаш кхоачашдара холонгеи чоалхаленгеи хьежжа вІашІтІехьяьккха лаьрхІа я.

Масала, къаьнарча тарификацех, макха баккхар санна бола, хала боаца болх кхоалагІча разрядах бар, кердача тарификацех уж балхаш 2-ча разряде даьхад, канаш тІехьа хьа а лехьадеш морхІаш подвода тІа кхухьаш бу болх 2-ча разрядера 3-ча разряде баьккхаб.

1958 шера 1 январе денз овощаш, сомий бешамаш лелаеча а кхыча специализированни йолча а бригадий бригадирашта, тракторий - кхай тІарча бригадий бригадирашта санна, хьийгача къих мах балара порядок оттаяьй, мадарра аьлча: юрта боахаман юкъера образовани йолча бригадирашта бетта 600 сом оклад оттаяьй, хІаьта иштта образовани йоацача бригадирашта 510 сом.

Ялаташ, йол, кхыдараш чуэцаш болча болхлой болх бе дог дикагІа долийта, 1958-ча шера 1 январе денз совхозий директорашта мукъа лулба натуральни премеш тела:

а) йол хьокхача балхах гул а яь, аргІа деш вІашка техача аьла хІара тоннах — 25 килограммагара 100 килограммага кхаччалца йол яла;

б) хьажкІаш кхееш а уж чуэцаш а баьча балхах — чуийцача хьажкІех 5 процентага кхаччалца томараш тІехьа хьажкІаш яла;

в) коартолаш чуэцаш баьча балхах — чуийцача коартолех 5 процентага кхаччалца хьаяьнна коартолаш яла;

г) ча гулдеш баьча балхах — гулдаьчеи аргІа даьчеи чах а кагех а 20 процентага кхаччалца чаи кагаши яла.

Хоадабаьча лоархІамца натуральни премей боарам совхоза директоро увттабу болхлой профсоюза комитетаца барта а волаш, цу балха механизацегеи цун холонгеи хьежжа.

Болхлошта натуральни премеш екъ, уж премеш луш дола балхаш деш хІара болхлочо яьхача дийнахьарча нормашка хьежжа; бІарччача шера цхьан болхлочоа луш йолча премей боарам хьажкІаш 5 центнерал, коартолаш 5 центнерал, йол 10—15 центнерал, чаи кагаши 20 центнерал тІех яла йиш яц.

Совхозий директорашта мукъабеннаб цу боарамел совгІа йоагІача натуральни премешта меттел а, нагахьа санна болхлошта дезе, ерригача натуральни премешта меттел а, дІалуш йолча продуктех плановой маьхах доагІа ахча дала.

Хьайбашка хьежача болхлошта хьийгача къих доагІар лу, цар леладеча хьайбай дукхалга - кІезгалгеи царех йоаккхача продукцегеи хьежжа, совхозий ерригача отделенешкеи фермашкеи долча 1956-ча шера 5 январе арадаьннача СССР-а юрта боахаман Министерствон № 3 йолча приказага хьежжа.

Тракторни балхашка сменах йоагІа норма кхоачашъярах (ялат чуэцаш комбайнашца беча балхагара дІаиккхача), бийсан болх барах боагІа мах цу юкъе а хьош, совхозий трактористашта дийнахь баьча балхах доагІа алапи да укх трактораща балхаш деш:

С-80 63 сом
ДТ-54, СТЗ-НАТИ, КД-35
КДП-35, «Белорусь» 45 сом.
Массайолча маркай чархаш йола тракто-раш 40 сом

Квадратно-гнездовой способах оасар деш йола культураш дІаювш а дІайогІаш а деча балхех 40 процент дукхагІа мах лу; оасар деш йола культураш дІаювча, дІайогІача, мугІараштa юкъе балхаш деш мугІараштa юкъера юкъ 45 см. хилча — 30 проценти 45 см. дукхагІа хилча — 20 проценти оттабаьчул дукхагІа мах лу.

Стационарни балхаш деш (кІа ардар, ялат цІендар, кх. д.) дийнахьа доагІа 25 процент кІезгагІа лу.

ВоккхагІа волча тракториста цои цун сменщикои шоаш лелаеча тракторца шин сменах бола болх кхоачашбича сменах доагІача ахчан 10 процент тІатоха деза цун алапена.

Цхьан боахаме шин шерал совгІа болх беча, цхьоалагІча классан трактористо сменах йоагІа норма кхоачашйича доагІача ахчан 10 процент тІатоха деза цун алапена.

Тракторашта тІехьа ювзача машинаш тІа болх беча болхлошта (прицепщикаш, машинисташ, кх. д.) цар болх беш хиннача тракториста баьча балхах доагІачунга хьежжа, С-80 яхача тракторца, кхыча маркай гусенични тракторашца, «Белорусь» яхача тракторца баьча балхах 45 процент, чархаш йолча тракторашца баьча балхах 50 процент мах бала беза.

Совхозий директорийи специалистийи, хІаьта иштта болхлой профсоюза комитетийи декхар да болхлошта хьийгача къих доагІачун порядок денна дІайовзийтарал совгІа, сменах йоагІа норма кхоачашъяра, къахьегам вІаштІехьа баккхара а цунах доагІар далара а дола къахьегама законодательство нийса дІакхаьхьара контроль лоаттае.

Н. РОГОЖИНА,
НГІАССР-а Оргкомитета юрта боахаман Управленен къахьегама нормаш увттаяра а цунах мах бара а йоккхагІа йола инженер.

МагІалбикера шоэлагІа мехкдаьтта даккхара методаш

ЯлхлагІча пятилеткан плано белгалдаьд, мехкдаьтта даккхар дикка дегІадоаладелга.

Геолого-разведочни болх боаржабара а керда эксплоатацен майдаш кийчйира а нийсса, лаьттан кІалхарча мехкдаьттан тІоанашта низ тІа а Іаткъийташ, мехкдаьттан къаьнарча майдаш тІара шоэлагІа мехкдаьтта даккхара декхар а оттадаьд

ТІом хилалехьа хьалха Советски Союзерча промыслашка дуккхаза а гІийртар феца, газаца, хица мехкдаьттан тІоанашта низ тІа а Іаткъийташ шоэлагІарча методаца мехкдаьтта даккха. Цхьацц хІамашца юкъагІа дисад из гІулакх.

Из шоэлагІа мехкдаьтта даккхара гІулакх эггара хьалха дІадоладаьр МагІалбик я. 1944 шера декабрь бетта 16-гІа лаьттан тІоа техка а техка Ленина ордена хьалхара мехкдаьттан промысел йолаелар лаьттанна кІал мехкдаьттана газ низагІа чутетта.

1944-ча шера денз хІанзалца миллион тоннага кхоачаш мехкдаьтта даьккхад цу шоэлагІча методаца промысле.

«Малгобекнефть» яхача мехкдаьттан промыслови управлене, шоэлагІа мехкдаьтта даккхара методаш шеръеннай хІанз. МагІалбике доаккхача мехкдаьттан 36 процент шоэлагІа мехкдаьтта даккхара методаца доаккх. Из кхы а лакхде йиш я.

АПУРИН

МагІалбика моттигера промышленность

Кердача техникаца кийчъяь, 150—200 болхлочоа моттиг а хургйолаш, хІамаш тега фабрика я, МагІалбике укх шера хьалъергйолаш. Шера 12—15 миллион сома продукци арахецаргья фабрико.

Нохч-ГІалгІай Совнархоза чуйоагІа хІанз 2—2,5 миллион кирпишк арахецаш йола кирпишкий завод, укх шера 5 миллион кирпишк а, тоаяь яьлча 10 миллион кирпишк а арахецаргйолаш эргайоаккхаш латт.

ЩІенош деча наха а юрта боахама эшача а цІенош тІа ехка кирпишк елга шердеш я горпромкомбинат.

Эргайоаккхаш латт юкъерча Ачалкхера минеральни хиш доаха завод. Соахка арахецаш хинначул шоэза дукхагІа арахецаргда цо минеральни хиш. Цул совгІа наха чІоагІа эшаш дарбане дола сульфатни хий а арахецаргда заводо.

АПУРИН

ВIашагIкхийттача Iарбий Республикани Йеменеи Союз вIашагIйоллар

ДАМАСК. (ТАСС). Укхаза 8-ча марта ВIашагIкхийттача Iарбий Республикани Йеменски королевствони Союз вIашагIйолларах барт баьб. Цу документа кIал кулг яздаьд ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан оагIонгахьара президенто Гамаль Абдель Насерои Йеменски кролевствон оагIонгахьара Сейф-Уль-Ислам Мохаммед эль-Бадраси. Соглашенен тIа йоах, ВIашагIкхийтта Iарбий паччахьалкхе вIашагIйолл ВIашагIкхийттача Iарбий Республикахи Йеменски королевствохи, хIаьта цу союза юкъе яхар ловш йолча кхыйолча Iарбий паччахьалкхенехи. ХIара паччахьалкхен бокъо я ший паччахьалкхен белгалонаши доалдара ший формаши юхейита.

Паччахьалкхенаша-союза членаша союзо вIашагIъеххаш йола юкъара цхьа арахьара политика а лелаю, хIаьта юкъара цхьа тIема низаш а леладу.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан ТIема Низий Лакхехьарча командованен викало яь заявлени

ДАМАСК. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан ТIема Низий Лакхехьарча командованен викало заявлени яьй печата викалашка, израильски эскар ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан доазонна тIагIерта доладеннад аьнна. 7 марта шин израильски военни самолето сирийски районе фецара доазув хоададаьд. ШоллагIча дийнахьа израильски самолеташа массехказ хоададаьд Газы яхача райнера доазув. Командованес приказ деннад ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан фецара доазув хоадаьча моллагIча самолета герз а детта, чу а ахийта аьнна.

Францен Къаман собране

ПАРИЖ. (ТАСС). 1958 шера къаман собране военни бюджет дувцар чакхдаьлар Гайяра правительствонна тешам баларца. Цхьабакъда теркаме да тешам баларна тIехьа 286 саго мара кхадж ца тессалга, вешта аьлча, Къаман собранен депутатий аханел кIезигагIа. Иштта, тешам балар Iалашдаь хилар вIалла кхадж тассанза бола нах дукха хиларах.

Цу гIулкха комментареш луш, «Юманите» газето язду: «Кхадж тассара итогаша вIалла яхац тIехьарча деношка дуккхаза а гучаювлаш хинна политически холонаш дIаяьннай. Иштта доацаш, уж холонаш кхы а чIоагIагIа иръеннай».

Алжирера тIом

ПАРИЖ (ТАСС). Алжира халкъ мукъадаккхара эскара отрядаштеи французски экскараштеи юкъе къиза тIемаш дIахо а деш да.

Парижски печато беча хоамах, укх тIеххьарча шин дийнахьа цIий Iо а дохийташ тIемаш хилар Алжир, Оран, Константина яхача департаменташка. Уж тIемаш деш Алжира эскарах 83 саг вийр. Французски эскарех болча боабаьрех, массаз а санна хоам бац.

«Либерасьон» яхача газето беча хоамах, 8 марта къаьстта чIоагIа къиза тIемаш хилар Кханга-Сиди-Наджа яхача районе.

Французски Iаьдало Франце баха Алжирски гражданинаш лувц. ТIеххьарча деношка Парижски районе 140 алжирец лаьцав. Уж шевар Алжире дIавигав, цига царна тIема трибунало суд ергIолаш.

КНДР-е наха чубаха цIеноше хьалдар

Корейски Халкъа - Демократически Республикан гIишлонаш хьалъяреи гIишлоний материалийи министерствон гIишлонаш хьалъеча организацей болхлоша средстваши материалаши кхояра счетах укх шера кхы тIа а 20 эзар дезала, царца 17 эзар дезала Пхьеньяне а деш, наха чубаха цIеноше де декхар тIаийцад. Эггара кIезгагIа мах а бохийташ, наха чубаха дика цIенош де гIерт архитектораши проектировщикаши.

Англе бе болх ца хилар дегIадоагIа

Англе йолча экономически халонаша промышленность цхьадолча доакъошка производство сеца а ю, бе болх ца хилар дегIа а доаладу.

«Таймс» яхача газето белгалду, Англе цхьайолча промышленни районашка бе болх ца хилар тIом хинначул тIехьагIарча шерашка цIаккха ца хиннача тайпара лакхденнад. 8 процент бе болх боацаш нах бахача, мехка юккъе уллача йоккхача промышленни центрера Гринокера хьал дувц газето, масала доаладеш.

Дукха мехкдаьтта хьадийлад

Дуккхача хана денз теркам беш хиннаб мехкдаьтта лохараш Ачалкхена, хIаьта дахача шера укхаза дукха мехкдаьтта кора а даьд. Из вIаштIехьадаьккхар тIеххьарча шерашка лоархIаме кердаяьннача даьхен технико.

2500 метр кIоарга йола № 4 йола скважинна тха бригадо (со цу хана бурильщик вар) диззача шера бурув дийттар. Дахача шера из тайпа скважина бригадо биъ бетта яьккхар. Бригадо кходаьд 230 эзар сом паччахьалкхен ахча. Скважина дика а чехка а яккхарах бригадана 36 эзар сом премеш еннай. Оаха гучабаьккхар мехкдаьттан сома тIоа. Техника кердаяларца дегIаухар наьха говзал а. Цу шерашка дуккхача болхлоех бурильщикаш хиннаб, бурильщикех мастераш хиннаб. Мехкдаьтта даккхар айдара духьа йоккха школа чакхъяьккхай аз айса а— хьалха болхло вар, хIанз мастер ва. Бурильщикаша Юров Анатолес, Слободенюк Михаила, Чекменев Николаяс — массане а болабаьб шоай бурув деттара болх могIарех бола болхлой болаш.

ХIанз тха бригада № 34 йолча скважинанна бурув детташ я. СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш дар дездара духьа тха коллективо доккхий декхараш тIаийцар шийна — скважинан забой 1400 метрага кхаччалца Iочуяккха аьнна.

Оаха доккхал ду Ачалкхера мехкдаьтта оаха хьадийла хиларах. Мехкдаьтта хьадоаладеннад!

Назрановски района цхьайолча тикашкеи чайнешкеи

Дукха ха йоацаш Назрановски районе торговлен а общественни питанен а предприятей балхашка хьожаш рейд йир «Сердало» газето. Тахан цу рейда материалашта кепатох оаха.

Бэккхача лоархIамера а сий додолаш а декхар да тикаша а, чайнеша а, берригача торговлен болхлоша а дIахьор — цар хадданза тайп-тайпарча промышленни а кхачан а товараши мерза дааpаши лоаттадарца Iалашбу баха нах. Юрташка бахача нахах зIамига а, воккха а нагахьа саг хургвац тика чу ца водаш. Дукха моттигаш нийслу тика чу венача саго, тикачара порядок дика хиларах а продавеца эздийча къамаьлаца товар эца хьайна аьнна хьахьокхарах а, вIалла ше эца лаьрхIа ца хинна товар эцаш.

Назрановски районе Iалаьмате дукха торговлени общественни питанени предприятеш я. Дукха ба торговлен болхлошта юкъе дика балхаш дераш. Дог раьза хинна арабувл Назранерча книшкаш дохкача тикаь чу баьхкараш, хIана аьлча продавеца нов. Мишуткинас книжкай йоккха ассортимент лоаттаю, чубаьхкача нахаца масса хана Iимерза а эзделаца а хул.

Тикаь чу цIено а порядок а лелаю СурхотIарча № 6 йолча тикан заведующи волча нов. Аушев Къурайша. Иштта дика порядок а, масса хана наха эша товараш а хул Назранерча нов. Оздоев Орцхо чулаттача дааpаш дохкача тикаь чу а. Цхьабакъда дукха я Назрановски районе Iалаьмате эсала балхаш деш тикаш а, чайнеш а, торговлен болхлой а.

Назранерча культмаге порядок оттае еза

Назранера культмаг — яттача кирпишкех даь, кIал подвалаш а йолаш дола цIа да. Из культмаг меттел моллагIа тика хилар а шеко йолаш дар: тIеханахьа йоаллаш е вывеска а, е тика хилара кхы белгало а яцар. Из цIа дукхагIа долча даькъе сберкассан таралестадора дIачуволлача хьалтеха йоаллача «Сберкассашка ахча Iодехка!» яха тIахьехам болча рекламо. Из уйла хувцаяланзар тхо чухьанахьа дIачудаьлча а. Чухьанахьара из тара яр промтоварий йоккхача склада. Прилавкашка, тархашка тIа хинна а ца Iеш, ерригa тикан че а хьализа яр дохкачарел совгIа долча товарех, тарах. Ужаш да прилавкашта дIатIаваха йиш йоацаш дукха.

— ХIанад шун яр гIулакх иштта? — аьнна хаьттар оаха продавецагага.

— Товараш а тара а кхы дахьа моттиг яц тха, — аьлар цо. — ХьалхагIа кIалхарча подвала чу леладора оаха тхой совгIа дола товараш, хIанз райпо-с цу чу коартолаш лелаю.

— Малав тикан заведующи?
— Парчиев Iази ва.
— Мичав из хIанз?
— Товар да вахав Грозне.
— Ай, мича хьоргда оаша из?
— Из сона-м хац.
— Цхьалха хIана яккхац оаша шоай тика?
— Мишта яккхац? ХIара денна-м йоах оаха яр цхьалха.

— Цхьабакъда тикаь чу латтачар шоай торо яр дечох тара дацар гIулакх. Товараш группаех дийкъа а дIанийсдаь а дац. Мичахьа малагIа секци я хац. Масала, музыкальни инструментийи радиотоварийи отделе кога-гIирс ба, хIаьта трикотажа а барзкъан а секце граммпластинкаш яда. Укхаза корайоагIаргья берий ловзаргашта юкъе чарахьий топаш, парфюмерни товарашта юкъе — дешархой портфелаши кхача лелабу тIормигаши. Нагахьа санна шо бера тетрадь эца доахке, школьни товараш долча ма лахалаш из цхьаннахьа е ювелирни товараш долча е велосипедаш йолча корадоагIаргда шоана из. Товараш тIа дом а улл.

Тикан е арахьа а е чухьанахьа а балха ден распорядок яц, жалобайи предложенейи книга а доацар морг лархIа йиш я; цунна меттел продавецо хьахьокхар тиша тетрать да.

Нов. Парчиев, иштта доал делга кхы дIадахьа йиш йолаш дац.

Новкъостий райПО-н болхлой, шо а диц ма лелаш: культмаге порядок оттае еза, цхьа квартал мара юкъ яц шоанеи культмагаи юкъе.

Яндарера № 17 йола тика

Дика порядок яц Яндарерча, заведующи нов. Точиеви продовец нов. Налгиеви волча №-17 тика чу. Промышленни а кхачан а товараш ларттIа тархеш тIа доагI-доаггIача тайпара дIанийсдаь дац. Тика че бIеха я.

Маргарин, хьовла, мармелад, карамель дом тIа а бехкаш, дерззан прилавка тIа а тархе тIа а латт. Цхьадола товараш, цхьаккха а тайпара лоастам боацаш, дIа-юха дихка, кхайса дада. Эсала я тика чу овощной консервай, кондитерски товарий, чкъаьрий ассортимент.

ВIалла мегардоацаш да «жалобайи предложенейи книшка» тIа Мальсагов Султан-гири кIал кулг а яздаь даь йоазув. Шоашта язъяьча жалобах бехказа бовлара духьа, жалобай книшка дIа а денна, жалоба язъячарех бокъо йоаца къамаьл яздайтад тика чу латтараша.

Мишта лел чайнешкара болх?

Геттара дукха кхоачамбоацараш да нов. Хаутиев доал деш волча Назранера района общественни питанен предприятей балха юкъе. Назранерча цхьоалагIчеи шоллагIчеи чайнешка дааpаш эсала а, чам боацаш а кийчду, бIеха я, хан-ханнахьа хьаелаш а дIакъовлаш а, ларттIа хьал теха йоаллаш балха ден распорядок йолаш а яц. Буфеташкара порядок а Iалаьмате во я. Буфеташ бIеха я, витринашка ларттIа дIанийсдаь товараш дац, товарий ассортимент геттара эсала я.

Тхо хьажача дийнахьа цхьанна а буфете хьовла а дацар, хIаьта района складе ханна кондитерски а кхыдола товараш а кхоачам болаш дацар. Нов. Мухиев Аслам буфетчик волча №-2 йолча чайнена буфета витрина чу лаьттача цхьанна товара тIа язбаь мах бацар, геттара во товра кизга дохадаь латта цхьан оагIорахьара витрина. Хоза тацар, оагIорахьара витрина. Хоза тацар, оттаяь, массанена гуш лаьтта бIеха, йоккха яьшка.

* * *

РайПО-н хьалхале лелаеш бола болхлой декхарийла ба уж белгалдаьха кхоачамбоацараш тахка а махулла сихагIа дIадаха а. Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаеча хана бокккха лоархIам болаш да торговлен болх ларттIа вIаштIехьа баккхар. Къаьстта дика дIаоттабе беза торговлен а общественни питанен а болх СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш деча дийнахьа, 16-ча марта.

«Сердало» газета Рейдови бригада:
ЛЬЯНОВ У. М. — Назрановски совхоза керттера инженер;
ДОСКИЕВ М. — Назрановски «Ленински правда» редакцен болхло;
Кастоев А. — «Сердало» редакцен болхло;
ГАЛАЕВ XI. — «Сердало» редакцен болхло;

Хьалхарча квартала план тIех кхоачашъяра тIехьа

ХIанз дукха ха йоацаш производственни предприятей конторан управленеси профсоюза месткомои, ерригача коллектива юкъе белгал баьннача дика болх баьча 34-кхалсага, 8-гIа март кхалнаьха деза ди белгалдоаккхаш, 4 эзар сом мах болаш совгIаташ делар. Царех № 3 йолча аьшкбетона конструкци еча цехерча 4 кхалсага сийлен грамотеи 3-кхалсага ахчан совгIати делар, 6-кхалсага баркал а кхайкадир.

№ 3 йолча аьшкбетонни конструкци еча цехерча бригадир нов. Гугнинская Зина йолча комсомольски кагийрхой бригадас карара-кара луш йола цIе байракх яьккхай.

Ерригача КПП контора коллектива юкъе 40 болхло ва шоашта чуIе цIенош хьалдеш, царех 18 болхло нохчои гIалгIаи ва. Администраце дика новкъостал дар бахьан долаш уж 18 саг шоай цIеношка чухайшаб.

Доккхий толамаш даьхад КПП-я механически мастерски коллективо а. Шин бетта план тIехкхоачаш а яь квартальни план чакхйоаккхаш я из. Мастерске белгалбаьнна дика балхаш деш ба: шин бетта план 188,5 процент кхоачашъяь электросварщик н. Баркинхоев Эдалгире Мусса, 285 процент план кхоачашъяь слесарь нов. Нагорний кхыбараш.

Х. ХАСАНОВ.

Сурта тIа: механически мастерскера электросварщик вола нов. Баркинхоев Эдалгире Мусса болх беш воал.

Плиева И. сурт.

Физкультуреи спорти

БIаьстан дIайха денош хьатIаэттача денз каст-кастагIа хул Грозненен, Гудермеса, МагIалбика стадионашка тайп-тайпара спортивни яхьаш.

СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамашта хетадаь дар «Труд» («Къахьегам») обществон республикански Совета дикагIа болча волейболистий вIашагIкхетар. Ирра чакхдаьлар МагIалбикаи Старопромысловски районаи командашта юкъе хинна ловзар. Котбайлар грозненцаш.

Нохч-ГIалгIай педагогически института зале хилар республикан дикагIа бола борецаш (кIалкхетаргех летараш) къоастабеш йола яхьаш. Шо-шоай весовой категорех котбайлар Шумарин, Фролов, Гайтукаев, Кондрацкий, Старостин, Нурадинов, Гвоздюков.

Дика толамаш доах педагогически институте йолча Грознен шахматни ахфинале Мальсагов Ахьмада (цу института студент). Грозненхьалхара моттигах йола ахфинальни шахматни турнириаш я обществошка: «Динамо», «Спартак», «Локомотив», «Труд». Грознен финальни чемпионат йолалу 5-ча апреле.

ЧIоагIа доттагIал тоссаденнад Къилбаседа - ХIиррийи Нохч-ГIалгIайи педагогически институтий физкультурникашта юкъе. Дукха ха йоацаш Орджоникидзе шоай доттагIий болча хилар Грознера студенташ. Новкъостий яхьашца вIашагIкхийттар уж истола тIарча теннисах, баскетболах, волейболах, гимнастиках. Хьалхарча дийнахьа котбайлар вай баскетболисташ, волейболисташ, теннисисташ. Боккхача безамца хьежар зрителаш СОАССР-а сборни командаца грозненски студентий волейбольни команда ловзарга. Котбайлар грозненцаш.

Укх шера, дахача сезоне санна, футболах мехка кубок къувсаргья шин этапах. Грозне «Терек» яха футбольни команда кийчлуш я цу яхьашка. Хьалхара кхоъ-диъ вIашагIкхетар дIахьоргда грозненски футболисташа шоай зонерча командашца, тIаккха (октябрь бетта), нагахьа санна уж яхьаш цар толаме чакхйоахе, «А» класса мастерий командашца вIашагIкхетаргба уж.

Кийчлуш ба сезона къона футболисташ а. Цар дакъа лоацаргда мехка хьалхара моттиг яккхара яхьашца.

Тбилисе чакхъяьннай Советски Союза хьалхле къувсаш боксах йола ахфинальни яхьаш. Ринге латаш хилар йоккха говзал йола мастераш а, хIаьта къона баксераш а. Царна юкъе бар Грознера Б. Феронови, Г. Анпольцеви. Цар дика дIадихьар хьалхара довнаш, цхьабакъда тIехьагIа ужаш эшарах яхьашта юкъера байлар уж, хIана аьлча вIашагIкхетараш «олимпийски» системах дар.

Март бетта дукха сакъердаме спортивни яхьаш хургья Грозне. 16-ча марта, СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча советашка хоржамаш деча дийнахьа, городе хьалъайергья футбольни сезона байракх. Цу дийнахьа вIашагIкхетаргья республикан дуккхача юртийи городийи командаш.

АЛИМОВ Р.

Сменах ши норма

Тракторист Тайбулатов Расул Назрановски совхоза Альтиевски отделенен лаьтта аха волавеннача хьалхарча деношка денз цхьа смена дIаяханзар цо ший балха боарам тIехкхоачаш ца беш, планал хьалхагIа йистеваьлар из цу отделене аха дезаш хинна лаьтта аьха.

Расула лаьтта аьхача болх дика баь хилара цхьаккха а шеко хила йиш яц, йоах совхоза а отделенен а болхлоша.

Ший новкъосташца цхьана экажевски отделенена гIо деш ва хIанз Тайбулатов. Ше яьккхача коталонах цIаккха а тоъам хилац цунна, денгара-денга боарам совгIа кхоачашбеш укх деношка совхозе а Назрановски районе а лакхагIа бола балха хьокхам байтар Расула. 9-ча марте ден-бийсанна болх бича 22 гектар лаьтта аьхар цо, нормах аха дезар 12,4 гектар йолча.

— Аз яьккха котало СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара сийна баь боккха боаца болх ба. ДIахо йодача хана се ца кховеш кхы а дикагIа болх барца юхаметтаоттаеш латтача вай республикан боахам кхы а дукхагIа бебийтарна къахьегаргда аз, — йоах нов. Тайбулатовс.

Шеко яц Расула ший дош кхоачащдерг хиларах.

ТЕБОЕВ ТУХАН

Къона поэташи писателаши къонача книжкаш дешаращца вIашагIкхетар

Укх деношка, политическии Iилмани хоамаш наха юкъе доаржадара Обществон отделене къона поэташи писателаши къонача книжкаш дешаращца вIашагIкхийтар.

Хьалха къамаьл даьча поэта-Сулаевс, къонача поэтий — Джамалдинова, Эдилова, Ахматован, Трунова, кхыбарий творчески гIулакхаш дийцар къонача книжкаш дешараштa.

Эггара хьалха, ший доттагIчунна украинца хетаяь «Хи къур» яха стихотворени йийшар поэта Эдиловс. Дика ладийгIар книжкаш дешараша Труновс йийшача «Володька Песцов» яхача стихотворенега а, поэтессас Ахматова Раисаси писатела Лузинеи даьча къамаьлашка а. Шоашта дукха еза стихотворенеш йийшар книжкаш дешараша Исаев Вахас а кхыбараша а.

Къонача книжкаш дешараша даькъал дийцар поэтийи писателийи литературни творчествон гIулакхаш.

А. АБДУРАХМАНОВ.

Иллени халхареи Херсонски ансамбла гастролашка

Нохч-ГIалгIай АССР-и Херсонски областьи вIаши юкъе яхь лелаеш ба. Укх тIеххьарча шерашка кхы а чIоагIагIа айха да Нохч-ГIалгIай АССР-еи Херсонски областеи къахьегамхой бувзамаш. Юрта боахаман, промышленноста делегацеш каст-каста вIаши дIа-юха ух, вIаши опыт йовзийт. ХIанз культурни бувзамаш а вIаштIехьа доахаш латт.

Укх шера Грозне йоагIаргья иллени халхареи Херсонски филармонен Паччахьалкхен ансамбль, эстрадни ансамбль, музыкально-драматически украински театр. Херсоне гIоргья иллени халхареи Нохч-ГIалгIай ансамбль, кагийча наьха Дерригдунен VI фестивала лауреат Эсамбаев Махьмуд керте а латташ йола эстрадни группа, Лермонтова цIерахча драматически театра коллектив.

Донбассеи Крымеи хIанз ший гастролеш йисте яьха яьнна, иллении халхареи Херсонски ансамбла коллектив хьалхагIа Нохч-ГIалгIай АССР-е йоагIаргья. Гастролеш йолалургья 14 марте Лермонтова цIерахча театре. Ансамбла юкъе 50 саг ва. Цун репертуараца да «Херсонски сюита», украински иллеш а халхараш а, эрсий халкъа иллеш, халкъа демократен мехкий иллеши халхараши.

Белоруссе, Донбассе, Крыме йолаш, ансамбло цига даьча гIулакхий лакха мах бир моттигерча печато, халхархой говзали хоровой группан тайжа, дика болхи белгала а боаккхаш.

Дунен халкъашта юкъерча гIулакхех

ХIанзарча хана данза даргдоаца гIулакх

Малхбузен мехкий къаьсттача гIозараша дунен халкъашта юкъера кохкаденна латта гIулакхаш кIаьддарна духьале ешшехьа а Советски Союз тIера ца йоалаш дIахо йода машар чIоагIбареи дунен халкъашта юкъера хьал тоадареи наькъа тIа. Иштта лерхI мехкашкарча машар безача наха ший чулоацам хьахьокхача США президентага Эйзенхауэрага 3-ча марта СССР-а Министрий Совета Председатела Н. А. Булганина яхьийтача послане тIа, Советски правительствос США правительствога дахьийтача памятни записка тIеи кхыча мехкашкарча гIулакхий министрас А. А. Громыкас, Францен кхыча мехкашцарча гIулакхий министрага К. Пинога дахьийтача письмо тIеи ювца Советски правительствон арахьарча политикан тIеххьара мероприятеш. Цу документаша керттера де лерхIар — хIанзарча ханара де дезаш хьаэтта гIулакхаш къоастадарна Малхбоаленни Малхбузени паччахьалкхений правительствай керте латтарий совещани чехкагIа гулъярна гIо делга да.

Паччахьалкхенашта керте латтарий совещанес дувца дезари, маца гуллургйийи, цига мала хургвийи къоастаде кхыча мехкашцарча гIулакхий министраш вIашагIкхетарна Советски Союз раьза хилар массанахьа а тIаийцад, Советски правительство хабарца а доацаш гIулакхаца дунен халкъашта юкъера къоастаданза дола дешаш къоастаде гIертар дIахьокхаш хиларга хьежжа. «Женьминьжибао» яхача китайски газето нийса белгалдоах, Советски Союзо керда гIа баккхаро хIама ца дуташ йохаяьй, правительствай керте латтарий совещани ялехьа кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани е еза яхачунца дувзаш хинна малхбузен мехкий духьаленаш, яхаш.

«ХIанз, — язду газето, — дош малхбузен мехкаш ала деза, духьаленаш кхы хила йиш яц». Из тайпа уйла белгалйоах «Советски Союз кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани е еза яьхача уйланна раьза хиларца, Малхбоален бокъо яц цу совещанех паччахьалкхений керте латтарий совещани хилара духьале е», яхаш яздеча «Асахи» яхача газето. Из тайпа уйлаш йолаш ба буржуазни печата дуккха а обозревателаши комментатораши.

ХIаьта а Малхбузера дукхагIа реакционни дола гIозараш, къаьстта США, безам болаш дац общественни уйла лархIа. Укх деношка прессконференце къамаьл деш американски паччахьалкхен секретаро Даллеса ши уйла йоацаш аьлар, кхыча мехкашцарца гIулакхий министрийи правительствай керте латтарийи совещани е лаьрхIа тIеххьарча советски документаш тIа оттадаьраш ВIашагIкхийттача Штаташа тIаэца тарлуш дац, аьнна. Бокъонца аьлча Даллес тIеххьарча Советски предложенешта кулг тесса тIера ваьлар, ше уйла хьаювца гIозараш дунен халкъашта юкъе кхохкаденна латта гIулакхаш кIаьдде хьашт долаш ца хилар хьа а хьекха.

Американски дуккха а газеташ, команда елча санна, Советски предложенешта тIатаьIар царца «цхьаккха а керда хIама» дац яхаш. Цунца цхьана США печато бакъду переговорий «прогресс» кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещанес «доаггIаш дола» дешаш къоастадой мара хургъяц яхаш. Цу пропагандистски кампанес дунен калкъий общественность, цунца американски яр а тувлаергъяц. «Миллионаш американцаш, — белгалдоах «Пост диспетч» яхача газето, — Даллеса яхачоа раьза бац».

США политиканна чIоагIа критика ю, Малхбоалени Малхбузени юкъе барт бе йиш я яхачоа тIера валар тIехьале во йолаш долга кхетадеча английски общественносто. «Дейли экспресс» яхача газето белгалдоахача тайпара, паччахьалкхенашта керте латтарий совещане ярна раьза хиларна шерра халкъа болам хилар ца дийцача а, Советски Союзаца переговораш ярна тIехьа лейбористаш хинна ца Iеш чIоагIа лоархIаш бола консерватораш а ба.

Советски Союзо лерхIачох паччахьалкхенашта керте латтарий совещанес цхьа барт хургба аьнна тешам болаш дола дешаш мара дувца дезац. ВIаший тIаэца тарлургда аьнна тешам боаца дешаш дувца оттадаро совещани халача хьал тIа, кхы дIахо яха моттиг йоацача югаргья. ХIаьта а Малхбузен мехкаш гучоах из иштта хилийта гIерт. Цунца ца даьшхача сенца доашхаргда совещане Германи вIашагIтохара е халкъан демократен мехкашкара хьалаш дувцаш дола дешаш оттаде деза яхаш тIагIертта цар дIадехар?

Цу ерригача маневраша дунен тIара общественность фелал ца лелайича ялийтац. Дувца дезаш этта дунен халкъашта юкъера дешаш машарца къоастора тIехьа бараш кхы чIоагIагIа духьала ба паччахьалкхенашта керте латтарий совещани тIехьаяхарна, деррига дунен тIа машар оттабарна йоакхо еш бокъонца йола советски предложенеш тIаэцар дIадех.

Къулбехьа-Малхбоален Азе империалистаща леладераш

Къулбехьа-Малхбоален Азе США-с низ тIабахийта хьаяьча агрессивни блока дакъалацархой — бархI мехка хьалхле лелаеча деятелаша дакъалоацаргдола СЕАТО аргIан йоагIа сесси хьайийлай 11-ча марта Маниле. Сессе ВIашагIкхийттача Штаташкара викал Даллес хургва.

СЕАТО членаш долча мехкий печато хIанзе а хьа а ювц комментареш а ю сессе цу блока генеральни секретара — Таиланда викалас Пот Сарасина ергIолча хIара шера еча доклада. Докладах хьахов «Коммунизман кхерама» духьала къовсам лоаттабу яхаш блока дакъалацархой тIема кийчо елга сихдени шоашкахьа керда партнераш тIаозеи гIертилга. Юнайтед Пресс яхача агентствос яхача бесса, совещане дувцаргда СЕАТО-н юкъе «Къаман Китай» (вешта аьлча чанкайшистски клика), Къулбехьара Корея, Япони юкъе озилга. Газеташ тIа иштта даьннад СЕАТО-н доал дераш манильски сессе блока дакъалацархой мехкий территореш тIа американски ракетни базаш яхкара дош оттаде безам болаш ба яха хоамаш а.

Азиатски дунен кхыча мехкийи дуккха а нах иштта сатем байна ба СЕАТО ший лоIамах йолча Индонезен чурча гIулакхашта юкъе гIерта безам болаш я яхаш хиларах. Индонезен законни йолча правительствона духьала Центральни Суматре восстани яь Индонезийски реакцен керте латтараш Маниле а бахаб сессе «наблюдателаш» а хинна дакъалоацаргдолаш а ба.

Ховш долча тайпара, центральни индонезийски правительствос хьадда дIааьннад СЕАТО-х дIакхета ше раьза йоацилгеи, Индонези ший лоIамах хилар толхадеи хинна йола колонизаторски порядкаш шийх хьайохкеи гIертача империалисташ де лерхIачоа духьала ше къовсам лоаттаберг хилари. Гучох, Малхбузен мехкаш индонезийски законни правительствоца ца а леладеш, индонезийски халкъо къиза къовсам духьала баьккхача сепаратистски элементашца гIулакх леладе безам болаш да.

ХIанз хала да Маниле малагIча планах «индонезийски дош» дувцаргда ала. Цхьабакъда, кхыча мехкий печато деча дуккхача хоамашка ладийгIача дувцар, эггара хьалха Индонезера сепаратистски болам хьаллацар, мятежникашта тIема новкъостал делга да, из хIанз а цхьадолча даькъе деш а да.

Империалистически мехкаш Къулбехьан Малхбоален - Азера гIулакхаш махулла кхохкадалийта гIерт. ДIадахача шера СЕАТО дакъалоацача мехкий тIема низаша пхезза йоккхий тIема маневраш йир. Укх шера блока тIеман мероприятей кхы а йоккхагIа программа чакхъяккха лерхIаш да, царца цхьана тIема герзашта стандартизаци елга, керда базаш хьаелга, тIема расходаш дукхагIа елга.

Цунца цхьана СЕАТО-н членаш безам болаш ба «подрывной гIулакхаш» аьнна цIи йоахаш дараштa духьала «хоадам боллаш духьале» е. Из да эггара хьалха СЕАТО дакъалоацача мехкаша — Пакистане, Таиланде, Филиппинашка, иштта кхыча мехкашка коммунистически профсоюзнии болама юкъе дакъалоацаш бараштa духьала репресси чIоагIъелга.

Дунен цу районера гIулакх кхы а ирлуш да азиатски халкъаш духьал доллаше а Тихий океане ядерни герзашта тохкам белга дIахо дахьа безам болаш США хиларца. США-с дош доаццашха тIа ца эцаш йитар уж тохкамаш дарна духьала яхьийта японски нота, хIаьта апрель болалуш Тихий океана Эниветок яхача районе ядерни герзаш тохкам барна лелхийтилга дIадоладерг хилар дIа а аьлар. Американски атомнии водороднии герза уж керда тохкамаш дарна низ боллаш духьала даьннад азиатски мехкий халкъаш. Азени Африкани мехкий 1-ча марта хинна кайрски конференцес соцам барца цу мехкий халкъаша чакхдаьккхар атомнии водороднии герзаш дIадахара тIехьа цхьана духьале яра ди.

ТIема, кийчо яра, ядерни тIема кхерам дIабаккхара тIехьа долча Азени дерригача дунени халкъаша де гIертачоа хьайда духьала я СЕАТО-н агрессивни планаш. «Монд» яхача французски газето белгалдоах, Къулбехьан - Малхбоален Азен халкъаша цхьаккха а тайпара хьаллоацаш яц из тIема блок, хIаьта «лоалаха улла цхьаккха а мохк шийгахьа баккха а мегадац цунна» яхаш. Цу тIема блока юкъера балара дуккхача наьха болам СЕАТО-н чудоагIача мехкашка а шерлуш латт.

Д. БОЧАРОВ

Редактора заместитель Д. ХАМАТХАНОВ.

Кинотеатр «Родине»

«Балтийске сийле» яха бесаш дола керда художественни фильм.

Долалу: 8, 9.45, 11.30, 1.15, 3, 4.45, 6.30, 8.15, 10.00.

«Челюскинций» цIерагIча кинотеатре.

Йоккха зале «Балтийски сийле».

Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10 сахьат даьлча.

Сайрийна 10 сахьат даьлча хула сеанс долалуш Челюскинций цIерагIча кинотеатра Йоккхача зале къамаьл дергда «Балтийски сийле» яха кино-сурт даьккхача коллективаца дакъалоацаш хиннача Борис Александрович Яковлевс.

№ 1 йолча зIамигача зале — «Балтийски сийле».

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9 сахьат даьлча.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00723. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 1555.